МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 88 (4101). | ШОАТТА, 24 июль, 1965 шу. | Мах 2 кеп.

ЮРТАШКАРЧА КОММУНИСТИЙ

СИЙЛЕН ДЕКХАР

ХIанз лоацача хана доа а ца деш деррига ялат чуийца даккхарал лоархIамегIа декхар латтац республика юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка. БIаьччача шера къахьийгад цар семилетка тIеххьарча шера боккха хьувкъам хьалкхебара, хIаьта царна из гIулакх дика карагI а даьннад. ЧIоагIа хьийкъад Нохч-ГIалгIайчен кхашкара ялаташ. ХIанз цхьа бурилг зехьа ца бойташ из чуэцар Iалaьмате бехктокхаме декхар да. Из гIулакх дика кхета а деш, низи хьинари ца кходеш чуийнна къахьегаш ба механизатораш республика колхозашкеи совхозашкеи. Даьхенна дукхагIа ялат даlара шерра яьржай социалистически яхь. 20 июль тIаккхоачаш республика колхозашкеи совхозашкеи 82 процент ка бола ялаташи бобови культураши хьекха яьннай, хIаьта царех 95 процент аьрда а даьннад. Хьувкъам чуийца довла доахк Ачхой-Мартана, Гудермесски, Грозненски, Наурски, Урус-Мартана районий боахамаш.

Ялаташ дIайидеча пункташка кхаьчай ялатий 4,3 миллион пунт. ХьажкIашкара дIайиккхача вож ялаташ дохкара план тIеххоачашъяьй. Цхьадола боахамаш хIанз планал совгIа ялат дIателаш да.

Иштта яьржача социалистически яхьа хьалхарча мугIарашка латт юрташкара коммунисташ. ТIайица декхараш кхоачашдара беррига къахьегамхой кхетамца оарцагIбоах колхозийи совхозийи юххьанцарча партийни организацеша. Цар дика кхетаду хIанз боахамашта хьалхашка латта цхьан комплексах де деза кхыдола бехктокхаме балхаш а.

Ховш да, партийни организацеша болх кхетамца вIаштIехьбаьккхача моттигашка гIулакхаш дика лелилга. Хьаэцаргья вай Шаьла районера Ленина цIерагIа йола колхоз. Цигарча партийни организаце ялат чуэцале дукха хьалхагIа къоастадир ялат чуэцара деррига дешаш. Берттера теркам тIабахийтар лоархIамегIарча моттигашка дикагIйола кадраш оттаяра. Дика кийчйир техника. Механизаторашa шин сменах болх бергболаш вIаштIехьдаьккхар гIулакх. Кхашкарча станашка дика тоаяь гойтара агитаци хьалтехар. Механизаторашта юкъе яьржача социалистически яхьа хIара денна итогаш а еш, дIакхайкадора хIаранена карагIдаьннар, белгалвоаккхар хьалха ваьннар, массанена дIайовзийтар материальни безам совбаккхара йола мероприятеш. Колхозе геттара дика вIаштIехьдаьккхадар ялат доралара гIулакх. ХIара сарахьа хьатташка, кхашка дежурнеш болаш хулар коммунисташ, дружинникаш. Цулухьа Шаьла районе эггара хьалха паччахьалкхенна ялат дIадалара план кхоачашйир цу колхозо. ХIанз колхоза механизатораш, гурахьа дIадийна деррига ялат хьекха а баьнна, ялат чуэца новкъостал де бахаб Куйбышевеи «XX партсъездеи» цIерахча колхозашта. Цу колхозе дика лел кхыдола гуйран балхаш а. ДIайийнай шоллагIа юв культураш, шортта кийчду хьайбашта доакъар.

Гудермесски районе дика вовзаш ва «Дружба» яхача совхозера комплексни тракторни бригада бригадир В. Бикусов. 20 шу совгIа ха я из механизатор вола. Ше коммунист хиларах тарра, массанена хьокхам телаш къахьег цо. Хьалха латташ я цун бригада. ХIанз ялат чуэцача хана, хьалхашка латта декхараш тIехдика кхоачашдарал совгIа, цо тIагIертта къовсам лоаттабу нийслуш долча кхоачамбоацаршца, ялат сихеи доа ца деши чуийца даккхара эшаш дар белгалдоаккх, цу хьакъехьа дола дешаш увттаду партийни организацена, совхоза кулгалхошта хьалхашка.

Сихха ялат чуэцара яьржача социалистически яхье хьалхарча мугIарашка а этта, хьокхаме къахьегаш болча дукххача коммунистий цIераш кхы дIахо а яха йиш я, иштта дукха ювца йиш я болх кхетамца вIаштIехьбаьккха йола юххьанцара партийни организацеш а. Цхьабакъда, дукхагIа белгалдаха деза балха юкъе нийслуш дола кхоачамбоацараш, уж сихагIа юкъера дIадахара де дезараш, хIана юрташкарча коммунисташта хьалхашка латташ дола декхараш. Массайолча моттигашка лерттIа вIаштIехьбаьккхабац болх юххьанцарча партийни организацеша. Цхьаболча коммунисташа хьокхам телац хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара, уж тIехбувл ялат чуэцача нийслуш долча кхоачамбоацарашта.

Наьсарен район тIехьалатт паччахьалкхенна ялат дIадалара. Бокъдар аьлча, климатически хьалаш бахьан долаш цигара боахамаш тIехьагIа доладеннад ялат чуэца. Дале а балха темпаш дукха сихагIа дела йиш йолаш яр. Цига цхьайолча моттигашка бизза пайда эцац техниках, шин сменах бергболаш вIаштIехьбаьккхабац болх, эсала я гойтара агитаци. Боахамий партийни организацеша де мел дезар дац сихха ялат чуийца даккха къахьегамхой оарцагIбахара, кхетамца кулгалдац социалистически яхьа.

МалгIабика районерча «Ингушский» совхозе ялат доадеш а, хIаьта лечкъадеш а дукха моттигаш нийсъеннай. Цу тайпара моттигаш нийсъеннай Урус-Мартана Мичурина цIерахча совхозе а. Белгалдаккха деза из цу совхозашкарча юххьанцарча партийни организацей а, хIаьта берригача коммунистий а йоккха ледарло хилар.

Хьаэцаргда вай цхьаькха масал. Ший ханнахьа лерттIа гIулакх ца дар бахьан долаш 40 гектар свекла йоаяьй Шаьла районерча «Джалка» яхача совхоза йиъалгIча отделене. ХIана хилийтад из гIулакх цигарча партийни организаце, коммунисташа. Из хьахиннад партийни организаце балха цахаддаш бIарг тIа ца лоаттабар бахьан долаш.

Цу тайпара кхоачамбоацараш ла мегаргдац, цахаддаш лира къовсам лоаттабе беза царца.

Iалаьмате чоалханеи бехктокхамеи декхараш да хIана юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латтараш. Уж сийленца кхоачашдергдолаш гIулакх вIаштIехьдаккха эггара хьалха декхарийла я колхозийи совхозийи юххьанцара партийни организацеш, юрташкара беррига коммунисташ. Уж хила беза даим балхага бIарг кхоабаш, эшшача моттиге хьалхашкарча мугIарашка увтташ, моллагIча тайпара дале а кхоачамбоацаршца лира къовсам лоаттабеш, къахьегамхой оарцагIбаха ховш.

Партийни организацеш декхарийла я цахаддаш тIахьожам лоаттабе техниках бизза пайда эцара, ялат дIачуийдеча пунктай болх тоабара, транспортах кхетамца пайда эцара. Вешта аьлча, кхашкара балхаш дика лелийтара мел эшар теркалдеш, Iалашдеш хила еза партийни организацеш. ЛерттIа йоакхо е еза кхашкарча къахьегамхой.

Къаьстта теркам тIабахийта беза ялат лорадара. Цхьа буртилг бойта йиш яц семилетка тIеххьарча шера хьувкъама. Дицалийта йиш яц хIанззехьа шортта доакъар Iалашде дезилга, шозлагIа юв культураш дIае езилга, юртбоахама кхыйолча культурашта лерттIа гIулакх де дезилга, иштта кхы а.

Республика колхозийи совхозийи юххьанцарча партийни организацей, юрташкарча берригача коммунистий сийлен декхар да уж декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсаме хьалха латта, хIаьта уж толамца кхоачашдара беррига къахьегамхой оарцагIбаха.

ЯЛАТ—ДАЬХЕННА!

23 июль тIаккхоачаш ка бола ялаташи бобови культураши паччахьалкхенга йохкара план 105,4 процент кхоачашъяьй Нохч-ГIалгIайчен колхозийи совхозийи болхлоша. Планах Даьхенна 70.000 тонн ялат дIадала дезача дIаденнад 73816 тонн ялат.

Паччахьалкхенна ялат дIадалара план дикка тIеххоачашъяьй Ачхой-Мартана, Гудермесски, МалгIабика, Наурски, Сунженски, Урус-Мартана районий боахамаша.

Цхьабакъда, масса йолча районий боахамаша кхоачашъяьяц Даьхенна ялат дIадалара план. Масала, Грозненски района колхозашеи совхозашеи паччахьалкхен амбарашка чутессар 18163 тонн мара яц, дIадала дезар 19000 тонн йолча. План 83,1 процент мара кхоачашъяьяц Надтеречни районо, хIаьта Наьсарен района боахамаша 3000 тонн ялат дIадала дезача 1694 тонн мара дIаденнадац.

ХIаьта а укх тIеххьарча деношка наьсархоша сов мела леладу ялат дIалулга. Масала, 22 июле района боахамаша 143 тонн мара ялат дIадихьадац элеваторе. Ялат элеваторашка цу цхьан дийнахьа дIадихьад Грозненски района колхозашеи совхозашеи — 561 тонн. 553 тонн ялат Даьхен амбарашка чутессад Надтеречни районо.

Ерригача республике гIолла дIалаьрхIача 22 июле паччахьалкхенна дIаденнад 1649 тонн ялат.

Колхозийи совхозийи хьатташка Iайна дукха ялат латт Наьсарен районе. Из махулла сихагIа Даьхенна дIадалар — хIанз эггара лоархIамегIа дола декхар да. Цудухьа цIенхаштта терко яь тоабе беза автотранспорта болх.

План тIеххоачашъяь йоллаше а Даьхен ялат дIалуш я МалгIабика, Сунженски, Шаьла, Шелковски районаш.

Юртбоахама къахьегамхой, беррига низ тIабахийта къахьега Даьхенна дукхагIа ялат дIадалара!

ВIАШИ ГIО А ДЕШ

БIарг ма кхоачча дада «Шалинский» яхача совхоза ялатий кхаш. Укх шера хьийкъача ялато дог хьаст къахьегамхой. Дошо бесара форд санна теркаш латт лакха, диза канаш дола ялаташ.

Герменчук яхача юрта йистера хьалдолалу цу боахама шоллагIча отделене кхаш. Цига болх беш йоахк машинаш. Ялаташ чуэцарца цхьана данза даргдоаца кхыдола юрта боахама балхаш а лу шаьлахоша. Къаьстта дика лел цар гIулакхаш.

Районе эггара хьалха йистебаьлар уж мукх чуийца. Цул тIехьагIа 1-ча отделенерча лоалахошта новкъостал дир лоацача хана ялаташ чуэцара. Тахан ялатий тIеххьара гектараш чуэцаш боахк уж.

2-ча отделене тракторни бригаде болх беш ва 40 механизатор. Берригаш барт-цхьоагIонца бах уж, хIара денна къахьегама толамаш сов а доахаш. Царна тIачIоагIъяь я 32 трактор, комбайнаш, дуккха тIехьатувса техника. Цхьайола культураш хьалкхеяра деррига балхаш кхоачащду техника новкъосталца. Коллективе дуккха ба опыт йола механизатораш, шоай гIулакха бакъбола говзанчаш. Масала, даим лакхара овсарле йолаш къахьегаш ба механизатораш А. Дудаев, Я. Устарханов, Х. Магомедов, С. Кантаев, кхы дукха бараш а. Сеца ца латташ болх бу цар лелаеча машинаша. Гурахьа йийна культураш чуэцара тIеххьа, шин сменах болх а беш пожнивни культураш дIайийна баьлар механизатораш. Нормах 3,7 гектар йолча, хIара сменах 5—6 гектар лаьтта оах вежараша ИсмаиловгIар. ТIеххьарча дийнахьа лакхара хьокхамаш гойташ къахьийгар Исмаилов Маэлакеи Эмзаев Джамаласи. ХIанз тIехьаюсача «Автуринский» совхоза новкъостал де бахаб хьалхе лелаю механизатораш.

Механизаторашта юкъе шерра яхь яьржай. ХIара ши ди массаз дала керттерча хьокхамий яхьа итогаш ю. Яхье котваьннача карара кара тела цIе вымпел лу. ЙIаьххача хана цIе вымпел лелаеш хьавоагIа Кантаев Супьян.

Къаьстта ала доагIа техника деча Iуналах. Массанена ховш да, ремонт ца еш машинаша ха йIаьхагIа мел йоаккх дукхагIа рузкъа кходе йиш йолга. Цудухьа доагIача бесса Iунал ду механизаторaша шоашта тIачIоагIъяьча техникана, кхетамца пайда а эц цунах. Нагахьа санна ший декхараш тесса леладер юкъе нийсвелча, ерригача коллектива оагIонгахьара чIоагIа бехке ву из. Масала, Эдиев Мухадинеи Расуев Хьамзатан тIачIоагIъяьяр Т-38 яха трактораш. Каст-каста йоха а йохаш сеца лаьттар уж доагIаш дола технически Iунал ца дар бахьан долаш. Кулгалхоша а мугIарерча механизатораша а массехказа дIахьалха даккхарах е болх а е техникана деш дола Iунал а кхы эргадаккханзар Эдиевеи Расуевеи. ТIаккха коллективо царга дIахьедир коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабеча коллективе наьха хьацарах баха ловраш тарлургбоацилга. ХIанз хIара механизатор юрта боахама шу толаме чакхдаккхара уйланца вахаш ва.

А. МАГОМЕДОВ.

Ножайюртхой ялат чуэца болабеннаб

Кхехкаш латт кхашкара балхаш Ножай-Юрта лоаман районе. Гурахьа дийна ялат чуэца доладаьд Шерипов Асланбека цIерахча колхозе.

Укх шера 650 гектара тIа ка бола культураш дIайийнаяр цига. Дика хьийкъад укхаза ялат ха во лаьттаяле а. «Безостая-1» яхача сортах дола гурахьа дув кIа цхьацадолча кхай хIара гектара тIара 17—20 центнер доал. Иштта дика кIа хьийкъадац укхаза цIаккха а.

Колхозхой беррига низ тIабахийта къахьегаш ба, лоацача хана а дика а ца доадеш а ялат чуийца даккхара.

Ялат чуэцача болх беш я пхиъ комбайн. Цхьабакъда, каст-каста делхача догIаша чIоагIа новкъарле ю механизаторашта. Оттаяьча графиках кхашкара балхаш чакхдахар дукха дийнахьи буси болх беш я хIара комбайн. Бийсанна шаьрача дадача кхашкара кIа хьокх, дийнахьа — босагIа дадачар тIара.

Къаьстта дика къахьег механиззатораша Эльсункаев Вадула, Магомадов Рухмата, Дадашев Гелане, иштта кхыбараша. Нормах дийнахьи буси 7,5 гектара тIара хьакха дезача 10—12 гектара тIара ялат чуэц цар.

Оттаьча планах укх шера 30 тонн кIа паччахьалкхенга дохка дезаш я колхоз. Цхьабакъда, шоай торонашка хьажа а хьежа колхозо лаьрхIад 200 тонн ялат дохка.

ХIанзле бIаь тоннал дукхагIа ялат дIаденнад паччахьалкхенна. ХIанз мадаггара планал совгIа кIа чуэцаш а паччахьалкхенга из дIалуш а ба колхозхой.

В. МАГОМГАЗИЕВ.

ЛИТОВСКИ ССР. Клайпедски гидрогIишлонхоша оригинальни хьисапе хьалъе йолаяьй кIоаргача хи тIара причал.

ГIишлоний кердача способо водолазий хала болх дикка аттача боаккх, дукха металл а кходу.

Сурта тIа: Клайпедски чкъаьрий лувцача порте хьалъеш латта кIоаргача хи тIара причал.

В. Алекнавичюса сурт.
ТАСС фотохроника.

Семилетка — ханал хьалха

ДИКАГIВОЛА РАЦИОНАЛИЗАТОР

Грозненски производственно-товарни контора Манин Григоре кулгалдеча цеха коллективо лакха къахьегама хьокхамаш доах укх шера. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу коллективо валови продукци арахецара ялх бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй, хIаьта хIанз графикал хьалха ювлаш хьайоагIа из.

Къаьстта дукха балхаш даьд цар семилетка тIеххьарча шера кердадараш балха юкъехухьаш. Гаьнарча резервуарашка мел мехкдаьтта да ховргдолаш йола мероприятеш кийчъяьй, цул совгIа автоматически термодегидраташ цIенъергйолаш мероприяти балха юкъейихьай. Уж санна йола кхы дукха мероприятеш я цига укх шера кийчъяь. Цар торо хилийтай планах лаьрхIачул 5 процент электроэнерги, 2,9 процент доагор кходе. Дикка лакхъеннай къахьегама овсарле.

Уж кердадараш балха юкъехухьача шин низ кхо ца беш къахьегарца белгалваьнна ва электро-слесарь Пластинкин Леонид Ильич. Цо цига болх бу ер 18-гIа шу да. Духхьашха балха венача хана цига болх беча наха новкъостал а деш сиха караерзайир цо электооборудованена ремонт яра говзал. КарагIдаьннчох кхоачам баь Iанзар сатем боаца Леонид. Дукха ха ялалехьа, токара говзал караерзайир цо.

Хьинар кхо ца деш, новкъосташта хьокхам телаш къахьегарца из цз вовзаш нагахьа болхло вац производственно-товарни конторе. Эшаш моттиг хилча даим кийча ва из ший опыт кхычоа дIаяла. Дукха болхлой ба цига цо Iома а баь, хIанз балха тIа хьалха латташ хьабоагIаш. Цига балха веча денз итташ сийлен грамоташ тийннай цунна, къахьегама книжка тIа дIа а яздеш, иштта дуккхаза баркалаш яьхад.

Цеха болхлошта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай Пластинкин Леонида. Тха цеха рационализаторашта юкъе дикагIа лоархIаш ва из, — йоах цеха начальника Манин Григоре. Из да з да иштта. Укх шера цо кийч а яь балха юкъейихьай 12 рационализаторски предложени. Ше вIашагI а елла болх бе йолаяйийтай болх ца беш сеца лаьтта къаьна токарни станок. Электрически кабелашта лаьрхIа кIалах наконечникаш хьаяьй цо еннача рационализаторски предложенех. Цо балха юкъейихьача предложенеша паччахьалкхенна баь пайда бIаьш сомаш да.

ДIахо йодача хана къахьегама темпаш кхы тIа а лакхъяра смена норма 120—125 процент кхоачашъеш болх беш ва из.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: электрослесарь Пластинкин Леонид Ильич.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРАХ

Цхьа кIира совгIа дисад ворхI бутт биза. Цхьабакъда, хIанзлехьа гучаювлаш я валови продукци арахецара ворхI бетта план кхоачашъяь предприятеш. Царех цаI я Грозненски крекинг-завода коллектив. Шоай чурча резервех бизза пайда эцаш, установкай коллективаша шерра социалистически яхь лелаярах вIаштIехьдаьлар завода коллектива ворхI бетта план 18-ча июле кхоачашъе. Таханарча денга планах лаьрхIачул совгIа арахийцай эзараш тоннаш продукци. КарагIдаьнначох кхоачамбаь ца Iеш, кхы тIа а шоай къахьегама темпаш лакхъеш болх беш ба завода технологаш.

ТIайица социалистически декхараши паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоачашъярца белгалъяьнна я нн. Степанов, Литвинов, Тарасов керте латтача установкай коллективаш. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу установкай технологаша сийрда продукци арахецара, ворхI бетта план 13—17 июле кхоачашъяьй. Шера план цхьа бутт хьалха кхоачашъе лерхI цар.

К. ГАЗГИРЕЕВ.

БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Таханарчул кхоана дукхагIа арахецаргья продукци яхача девизах къахьегаш я Грозненски макаронни фабрика коллектив. Ерригa шоай торонаш оарцагIа яьха семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинар кходац фабрика болхлоша. Цунга хьежжа лакха да цар доаха къахьегама толамаш а.

Валови продукци арахецара июль бетта план 20-ча июле 130,4 процент кхоачашъяьй цар. Планал совгIа арахийца продукци 51 тонн я.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iе дага бац фабрика болхлой. ХIанз капитальни ремонт еш я цу фабрикана. Ханал хьалха ремонт яь яккха лерхI цар. «ТIабоагIача бетта план кхы а хьалха кхоачашъергья оаха», — йоах фабрика болхлоша.

Лакха къахьегама толамаш а доахаш балха тIа хьалха латтачарех я коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю нн. Свигун Нина, Т. Орехова, Н. Ершова керте латта бригадаш.

М. ЗЯЗИНОВА.

Польски халкъа—керда толамаш

Польски Халкъа Республика 21 шу дизар даькъала дувцаш новкъосташка В. Гамулкага, Э. Охабага, Ю. Циранкевичага телеграмма яхьийтай новкъосташа Л. И. Брежнева, А. И. Микояна, А. Н. Косыгина.

Польски халкъо хьинаре къахьегар бахьан долаш чIоагIа дегIаенача экономикаи культураи социалистически паччахьалкхе а хинна дIаяттай Польша, йоах телеграмма тIа. Советски Союзаца, кхыча социалистически мехкашца цхьана машара гIулакх хьал а лоацаш, агрессеи тIемеи низаш тешшаме юхатохара, машари халкъий кхерамзлеи Iалашъяра мел эшар ду Польски Халкъа Республико.

Советскии польскии халкъашта юкъера доттагIдоацача, ди тIехьа чIоагIлуш долча доттагIалахи масса а оагIорахьа вIаши гIулакх хиларахи доккха дика хетар хинна ба советски нах, белгалдоаккх дIахо телеграмма тIа. Из ба воаш лерхIача кхы а чIоагIагIа бIубеннача толамца вайна дIахьалха лаха низ луш бола хьаст. Вай халкъашта юкъера доттагIал, йохаргйоаца цхьоагIо къаьгга хьахьокхаш да доттагIлен, вIаши гIулакхаш хилара, гIо-новкъостал дара хьакъе дукха ха йоаццаш Варшаве кулгаш яздаь Советско-Польски договор.

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цIерах польски халкъо социализм хьалъеча, деррига дунен тIара машар чIоагIбеча лоаттабеча къовсаме керда толамаш дахар лов коммунистически партеи советски правительстваи кулгалхошта. (ТАСС).

Советски Союзе гIолла

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА — ЯЛАТ

КРАСНОДАР. Селхана Кубане паччахьалкхенна ялат дIадалара план эггара хьалха кхоачашйир Адыгейски автономни областа. Гиажски района ялат леладераша элеваторе дIачубеннаб цаI ах миллион пунт гаргга мукх, кIа. Шоай торонашка а хьежа кердача лаккхарча маьхех паччахьалкхенга планал совгIа цхьа миллион пунт гаргга ялат дохка лаьрхIад района ялаташ леладераша.

Адыгея кхашкара ялаташ чуийца доалаш латт. БIаь эзар гаргга гектара тIара хьекха баьннаб мукхи кIаи.

• • •

ОРЕНБУРГ. Хьалхара миллион ялат паччахьалкхен амбарашка дIачутессад Оренбургски областа колхозашеи совхозашеи. Массанел дукхагIа ялат дIачуденнад Соль-Илецкий района боахамаша. ЧIоагIа екъа ха эттаяле а цхьайолча моттигашкара гектара тIара бIаь пунтага дIаккхоачаш чуэц гурахьа дIадийна рожь.

МЕХАНИЗАТОРАШ ЯХЬЕ БАЬННАБ

ЖИТОМИР. Сихдаь ялат чуэцаш латт Полесье. Кхычаред хьалха агрегаташ кхашка араяьхар Ружински района боахамаша.

Ялат сихагIа чуийца даккхараи, из ца дойтараи яхье яьннай Попельнянски районера 90 агрегат.

КОМБАЙНА ТIЕХЬА НУХ

СТАВРОПОЛЬ. Деррига ялат чуийна даьннадац, хIаьта хургболча хьувкъама уйла еш а ба механизатораш. Гурахьа дIадийна ялаташ чуийца ма даьлла а тIоанашкара обработка а еш полупар кийчбу механизатораша.

Къахьегама доккхий хьокхамаш гойт йийтта эзар гектара тIара ялат чу а ийца ялхайтта эзар тонн ялат паччахьалкхенна дIаеннача Ипатовски района «Софиевский» совхоза механизатораша.

Ялат аьрда доаллаше а аргIаш а деш IотоIаду ча.

СЕВАСТОПОЛЬ. Ушакова майда.

К. Куличенко сурт. ТАСС фотохроника.

ДЕПУТАТИ ВАХАРИ

МАССАЗА НАХАЦА

Депутатех эгтара дикагIа юкъарча балха дакъа лоацар малав аьнна оаха шийга дaьча хаттара дIахо уйла ца еш цу сахьате укх тайпара жоп делар Ильиновски юрта Совета председатела:

— Бугазов Iусам, — Ленина цIерахча колхоза дикагIйола механизатор. Юрта Совета председатела штате воаца заместитель ва из, харжархошца дена болх бу цо. Массанахьа шийгара хьокхам гойт, харжархоша шийна тIадиллар цIена кхоачашду, царна массава а айхха бувзам лоаттабу, цар шийх бенна тешам боабац Iусама.

Ялат чуэцача а тIехдика хьокхамаш гойтад нов. Бугазова. Ялат цIена кьаккхара, пхьакха ка ца боабара къовсам лоаттабора цо.

Ше депутат хиларах тарра къахьегамхошкара совленах йола юрта боахама продукташ хьанийяра а бокъха болх бу нов. Бугазова. Дукха ха йоаццаш ший харжархой округе тIолла бахача нахага пачхаьалкхенга шура, дулх, фуаш, тха доккара лоархIам бувцаш чакхваьннав из. Iимерза, дика кхетадеш дар цо даь къамаьл.

— Нийса лув хьо, Iусам, — аьнна хьаллаьцар из дуккхача колхозхоша, хIаьта шоллагIча дийнахьа пачхаьалкхен маьхах шура дIачутела а болабелар уж. Цхьа тонн совгIа лакха хьоанал йола шура хьачуелар приемни пункте. Депутата нов. Бугазова баь кхетама болх бахьан долаш 18 эзар фуъ пачхаьалкхенна дIачуделар бахача наха. — Цунах кхоачамбергбац вай, дIахо а продукташ кийчъергья, — йоах Iусама.

Тайп-тайпара дешаш къоастаде харжархой болча каст-каста воагIа депутат нов. Бугазов.

— Iусам, — баьча балхах трудоденош дIа мишта жаду хьажара тхона новкъостал де вIаштIехьдаргдарий хьогI хьа,—аьнна из волча баьхкар цкъа колхозницаш - свинаркаш. ДIауйла йича оаха беча балха нийса мах бац аьнна хет тхона.

Свинаркаша яхачунга лаьрххIа ла а дийгIа, укхаза цаI да, хьожаргва со шоана гIо де, — аьлар бIубенна депутата.

ШоллагIча дийнахьа артела ревизионни комиссе председатель нов. Костаренко волча а ваха цунца цхьана бокъонца хьежар из цу гIулакхага. Укхаза гучадаьлар свинаркашта трудоденош нийса дIаяздаь ца хилар. Из гIалат дIадаьккхар.

Шолжа хих вувла тIий дехадар. Кхераме дар цу тIа гIолла лела. Из иштта хилар шоай депутата дIахайтар колхозхоша. Юрта Совета сессе ший ханнахьа из дош дувца оттадир цо, хIаьта тIий тоадара де мел дезар дергдолаш вIаштIехь а даьккхар цо.

Цхьан хана тика чу чIоаггIа тел хайора торговле бокъонаш. Хьа а доасташ укхаза мала къаракъ дохкар продавецаша. Тика хьалхашка цIогIа хьекхар, пхьарч увра баьхача наха. Из дIахезар депутата. ХIаьта цо цу сахьате де мел дезар а дир тика чу порядок оттаяра.

Тракторни бригаде агитатор ва Iусам. Цо каст-каста ладувгIарашта безам боагIаргболаш беседаш, докладаш ю, юрта боахама продукташ яхара планаши тIайица социалистически декхараши кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоах.

ДукхагIйола беседаш наьна меттала ю Iусама. Нах цо дувцачох дика кхет, кхоачамбоацараш дIадаха, къахьегаме керда толамаш даха гIерт.

ГIулакхашца шийх бенна тешам чIоагIбе, депутат яха еза цIи лакха лелае гIерт Iусам.

М. ТЕМУРКАЕВ.

ХЬАТIАБОАГIАЧА БЕТТА ЧОТАХ

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода установкашта юкъе белгалъяьннай Е. А. Минвалиевас кулгалдеча № 16 йолча установка коллектив. ХIаналехьа кхоачашъяьй цо валови продукци арахецара ворхI бетта план. Ер бутт бовлехьа август бетта чотах эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци арахецаргья оаха, — йоах установка технологаша.

Уж декхараш диэза кхоачашдара беррига низ тIабахийта къахьегаш ба оператораш нн. Борисов, Гордиецкий, Борщенко, кхы дуккха бараш. Царех хIаране новкъостшта хьокхам а телаш, тIехкхоачашъю сменай нормаш.

ХIанзлехьа кхы дуккхача установкай коллективаш а я цига валови продукци арахецара ворхI бетта план кхоачашъяь. ШоллагIча июле план кхоачашъяьй нов. Петросова кулгалдеча № 7 йолча установка коллективо. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу коллективо даим лакха лоаттаду цу цIера сий. Арахецача продукце дикал лакха хулийт. Укх тIеххьарча хана цхьа моттиг нийсъеннаяц технологически режим толхаяь, е балха тIа технологех сат гIалат ваьнна.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь ца Iеш, кхы тIа а шоай къахьегама темпаш лакхъеш къахьегаш ба установка болхлой. Къаьстта дика къахьегаш ба технологаш нн. Зайцева, Шамардин, Стукалов, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Ши кIира хьалхагIа

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхье яьннача Карабулакски бурув тохара контора коллективо цхьаькха а къахьегама толам баьккхаб. Планах лаьрхIачул ши кIира хьалха кхоачашъяьй бурув деттараша укх шера хьалхарча 7 бетта план. 30 эзар метр бурув теха баьннаб уж укх шера, царех 6200 метр бурув техад зIамига диаметр йолча осташца. Цо йиш хилийтай керда техникеи дикагIйола технологии юкъейоалаяра йола шера план хIанзлехьа тIехкхоачашъе. Шера планах йоагIачул цкъаи ахаззеи дукхагIа производствана юкъедоаладаьд бокъха пайда луш дола ГрозНИИ конструкцех хьадаь одношарошечни осташ. Бокха тернам тIабохийт бурув деттараша безача маьхера утяжелитела регенераци ярай шозлагIа цунах пайда эцарaи. ХьалхагIа бурув техача скважинай амбарашкара хьаенай 1 эзар тонн утяжелитель, цунах шозлагIа пайда эцаргба керда хьалъеча скважинашна бурув тохаш. 530 тонн утяжелитела регенераци яьй укх шера установкашка.

Яхье баьнначарна юкъе хьалхле лелаю коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча Б. Ф. Касанова, А. П. Золина, Н. М. Губина, А. Ф. Панфилова кулгалдеча бригадаша.

А. БАКАЛЮК.

СССР ФОРДА ФЛОТА ДЕНГА

Къахьегача а—тIем тIа санна

Брезентех яь балха костюм тIаювхача, гIийло лакхарча дегIарча электросварщика, шийна тIатуллача бIухочунчоа тара йолча шлемах йоалла «лаба» цIера сийтех юхь лораяр духьа IотIа а эза, цун баьдеча бIаргсаьнашта тIехьашка бIаргаш дIа а дечкъадеш, аьшка турбах электрод дIахьокхалолийташехь а молха ийкхача санна дIа-са дарж сийгаш. Металл шарх делле лала а лаьле, айхха вIашагIхотталу турбаш.

Иштта, цаI вокхох хотташ къаьсткъаьста йола турбаш вIашагI а хетташ, бIарчча турбопровод юллаш ва форда тIемахо хинна Иван Михайлович Глечиков.

№ 5 йола цех — из я «Грознефтехимзавода» объединене производственно-товарни контора керттера а йоккха а йола производство. 32 шу да цу цехе коммуниста И. М. Глечикова болх бу. Цхьабакъда, шозза цу производстверча ший балха тIара ваьнна-м хиннав из. ХьалхагIа — тIом а хилалехьа — советски Форда-ТIема Флота мугIарашка ваха хилар. Цу мугIарашка гIулакх деш Дальни Востоке ше волча хана ше маярра Iомаяь караерзайир цо тIема моряка-подводника говзал.

ШозлагIа... Болабелар Сийлахь-боккха Даьхен тIом. Флота цхьоалагIча статьягара старшина И. М. Глечиков — тIом беш долча Iаьржача форда хи кIалхарча флоте. Цига хилар из тIом болабелча гIоне йистебаллалца, хIаьта цун сивон дегои дайна чакх а баьлар из.

Iаьржа форд... Йоага Новороссийска, Одесса, Севастопола порташ. Форда тIа — фордала баьржа, долла хIама хIалакду цIера ала. Хи кIалхарча кема тIара цхьоалагIча статьягара старшина И. Глечиков перископа чу хьежаш латт. Цо зув форда кIалхарча кемана тIаккхувш йолча моастагIчун самолеташ тIара чуетташ ювла эзараш бомбаш.

1942 шера, форда тIа къизадаьнна тIемаш деш латтача хана, тIема чухьедача хьалхха цхьоалагIча статьягара старшина нов. Глечиков хьаьц Коммунистически парте мугIарашка.

ТIом лаьгIбенна хулча сахьата, форда кIалхарча кема палуба тIа морякий-подводникий мугIара хьалхашка дIа а этта, цхьоалагIарча статьягарча старшинас Иван Глечикова, диазза аьнна: «Советски Союза ду аз гIулакх!» Из дар цкъа цунна «ЦIеча седкъа» орден луш, шозлагIа «Сийлахь-боккхача Даьхен тIема» орден луш, кхоалагIен диазлагIен — немецки оккупанташта духьаларча тIем тIа турпалал долаш летарах медалаш телаш.

Шийна диазза човнаш хиннаяле а из бахьан долаш ше дика могаш хиннавеце а коммунист И. Глечиков тIом йистебаллалца дIаваланзар даиман тIем тIа латаш долча Iаьржача форда тIема флотера.

ТIом йистебаьлар. Цигара ваьлча а ший предприяте юхавера из. ХIаьта цкъа... Из дар тIом йистебаьнна дукха ха ялалехьа. Андреевски аьлечурча лаьттан тIарча амбарий доке унзара хьал эттар. Амбараш тIанкI аьнна мехкдаьттах хьалийзар. Цхьа массехк сахьат даьлча цар чура тIех а даха мехкдаьтта хьалъюзарг йолаш яр еррига теIачара моттиг. Хатар ца далийтара никъ цаI мара бацар — мехкдаьтта кхыча каналашка хеца дезар. Цхьабакъда, из цхьанна а тайпара дулургдоаца хIама да аьнна хетар. Мехкдаьттах хьахиннача боккхача Iама юккъе яр из кхычахьа ухаргдолаш Iохеца моттиг. Шовзткъа градусага кхоачаш шелал леттар. Нах когаш тIа ура ца лоаттабаллал чIоагIа хьекхаш мух бар. Мехкдаьтта Iама юкъе кхача йиш яцар цхьа бахьан пу тIа яхкаьча хIамашца тиллача тIаь тIа гIолла мара. Из хьакхаштал яраш кора а па боагIаш, хIара минут массаза йоала дукхагIа талхаш доагIар хьал.

Моряка кепе гIа а боаккхаш, ший новкъостащца Ткаченко Григоревцея Елисеев Иванацеи парторганизаце секретара тIавахача коммуниста Глечиков Ивана аьлар:

— Команда ле Iа... ТIеханахьа хIама йиллийта...

Когаш тIа ца лоатталуш чIоагIа хьекхача михага шоаш мехкдаьтта Iамала чу ца кховсийтар духьа букара а бийрза, пкъаза текха а текхаш, ший новкъостащца цхьана ше водача дIакхаьча Иван Михайлович балха чуийра... Кхо дии кхо бийсеи дIадаьлар, кулгаш вIашка ца дохкаш, е наб яр а, е салаIар а доацаш, аварийни балха моттигера дIа ца боалаш цар болх беш. Болх толамца йистебьиначул тIехьагIа нийсбенна уж хьалъуравттача бIаргашка боад увттар царна сов кIаьдбаларах...

ХIаьта хIанз из гIулакх дагадохийташ хьаннагIчо даь а шийца къамаьл деш хилча, Иван Михайловича, цхьа моллагIа а дола хIама мара из доацаш санна, оал:

— Форда тIа фашисташца тIом беча хана кхы а халагIа дар гIулакх. ХIаьта а кот ма даьларий вай. Къахьегача а хила веза тIем тIа санна. ТIаккха массаза а котвувргва...

Ше дика могаш веце а (цунна тIем тIа хинна човнаш хIанз а шоаш хойолийташ я) цIаккха а нийсъеннаяц шийна тIабилла болх кхоачаш ца беш из Iийна моттиг. Шийна тIадиллар чехка а дика кхоачашдеш а хьавоагIа из. ХIара беттагара беттага, хIара шерагара шерага ший балха планаш тIехкхоачашъю цо. ЛерхIа бокъо а йолаш, производственно-товарни контора дикагIча производственникех вола цаI лерхI цунах.

И. М. Глечиков, массе а хана хьалха латташи шийна тIехьа кхыбараш кхувлаши хьавоагIа. Дуккхача шерашка Iайна йоккха балха опыт йолаш ва Иван Михайлович. хIаьта шийга дулург мел дар Даьхенна долча диканна дара уйла дега тIара йоалаш а вац из.

Масса а хана хьалха хилар—из да цун закон. Иштта ца хила йиш яц коммуниста.

Ф. КОРОТКОВ,
В. КУРБАТОВ.

Йоаржае яхь

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра низ тIабахийта къахьегаш ба «Старогрознефта» НПУ мехкдаьттахой.

Вай республикерча мехкдаьттай районашта юкъе къьнагIчарех лоархIаш я Старопромысловски район. Лакха къахьегама толамаш а доахаш хьайоагIаш хиларца белгалъяьнна я мехкдаьттахой коллектив. Мехкдаьттеи гази яккхара хьалхарча ах шера план 102,2 процент кхоачашъяьй оаха. Планах лаьрхIачул совгIа хьадаьккха мехкдаьттеи гази эзараш тоннаши кубически метраши я. Къахьегама овсарле лакхъяра план 101,8 процент кхоачашъяьй. Дерригача технико - экономически хьокхамий социалистически декхараш а толамца кхоачашдаьд оаха.

Ши - шегIа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да «Старогрознефта» НПУ чуйоагIача мехкдаьттахой участкай, сменай, конторай коллективаша хьинар кхо ца деш къахьегар. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша новкъостал а деш бизза пайда ийцаб производственни мощностех, чурча резервех. Къаьстта чIоагIа теркам тIа а бахийта къахьийгад тха коллективо производства технически боарам дегIабоалабара, болх нийса вIаштIехьбаккхара. Шерра социалистически яхь яьржай участкай коллективашта юкъе коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара.

Коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабеш я управлене чуйоагIа бархI предприяти, 86 участкаи бригадаи коллективаш. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яккхара хьинар кхо ца деш къахьегаш ва 359 болхло. ХIанзлехьа из сийлен цIи еннай 57 коллектива, хIаьта коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай 394 балха тIа хьалха латтача сага.

Социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIа бурув деттарий мастераш нн. Сушко, Шуликин, Свинцов, Криморов, кхыбараш керттера бурув деттарий бригадаш. Мехкдаьтта доаккхача къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я мастераша нн. Шамардина, Цыганкова, Чурсина, Сергеева, Оганяна кулгалду бригадаш. Шоаш бахьан долаш цхьан минута болх сеца ца латтийташ дика болх беш я лаьттан кIала скважинашта ремонт еча нн. Быльника, Романова, Лебедева кулгалду бригадаш.

В. НИКУЛОЧКИН,
«Старогрознефта» НПУ профсоюза объединене промкома председатель.

Маьлха хьалхарча зIанараша Байкал сийрда боаккхаше а итташ чкъаьрий лувца боташ, катераш, моторни лодкаш арадоал бирсача Iама-Форда тIа. Аьхкий чкъаьрий доахилга сихденнад. Байкале йоккхагIчарех йолча Маломорски чкъаьрий завода приемни пункте цахалдаш дIаккхухь сибарегIен омуль.Боккъалдар аьлча, шолхленца къахьег укх деношка чкъаьрий лувцараша: июле шин бетта план кхоачашъяра дола декхараш тIаийцад цар! Кхы тIа а бIаьш центнераш омуль, бычки, окунь, сарога еннай совгIата 11-ча июле вай мехка хьалххара дездеча чкъаьрий лувцарий ЦIейна.

ДикагIъяр яха цIи яккхара тIехьарча къовсаме дакъа лоацаш я 40 бригада. Чкъаьрий лувцача толам баккхара хила еза опыт, кхетам, хIаьта хIаране вIаштIехьа а далац из. Заводе дикагIа лоархIаш я Павлов Алексея бригада.

СУРТА ТIА: Байкале чкъаьрий доахача КопыловгIар тIехье. Ераш ба бархI вешех виъ—Федор, Владимир, Георгий, Виктор. Болх бе доладеннад цар доккхагIдола бераш. Геттара дика чкъаьрий доахараш ба КопыловгIар деррига тайпа. Маломорски завода дикагIйолча бригадашта кулгалдеш ба царех дуккхабараш.

ТАСС фотохроника.

ДЕГIАУХ ЗАВОДА ТОЛАМАШ

Шорттига дале а, цхьабакъда, тIагIертта дегIаихай Грозне автогенни производство. 1928-ча шера хьалйир ацетиленовии кислородии зIамига станцеш. 1944-ча шера хьалйир карбидни пишк. Цун овсарле лоха яр, цудухьа Грозненски мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттаярай дегIайоалаярай дIаяхийтал мара хилацар сварочни материалаш.

Ерригача промышленностаца цхьана дегIаухар Грозне автогенни производство а. ЗIамигача станцеехи пишкахи хилар йоккхий цехаш. Тахан автогенно-карбидни заводо сварочни материалашца йиэза Iалашъю Нохч-ГIалгIай АССР-а мехкдаьттаи химически промышленность, гIишлой организацеш, юрта боахам, иштта кх. дI. Грозненски автогенно-карбидни завода материалаш го йиш я ХIирашкахьа, Дагестане, Кабардино-Балкаре, Ставропольски крае. ХIаьта карбид-кальций санна йола продукци заводо дIаухийт Советски Союза дуккхача Союзни республикашка. Масала, ГуржегIа, Молдаве, Белоруссе, Украине, Азербайджане, Армене, кхычахьа.

Газет дешараштa хета тарлу, керда техника балха юкъейоалаярах лакхъеннай Грозненски автогенно-карбидни завода овсарал, аьнна. Техника хийцай оаха, бакъда, кердачунца-м хийцаяц. Оаха фу даьд аьлча, йолаш йола техника эргаьккха тоаяьй, оттаяьй пишка трансформатораш, подстанцей оборудовани, иштта кхыдола хувцамаш а даьд.

Цу тайпарча оборудованеца болх бешшехьа шерагара шерага пачхаьалкхен планаш кхоачашъеш хьайоагIа тха завода коллектив.

Дика къахьегаш хьайоагIа тха завода коллектив укх шера а. Хьалхарча ах шера план кхоачашъяьй 112 процент. Дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, лохбаьб продукцега дIабода мах.

1962-ча шера завода коллектив яхье яьлар «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи яккхар духьа. Шерра яхь йоаржаяь къахьегар бахьан долаш 72 сага еннай коммунистически къахьегама ударника цIи. 8 бригадои 2 цехои бокъо яьккхай коммунистически къахьегама цIи лелае. Коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккхар духьа къовсам а лоаттабеш завода коллектива низ кхаьчар ворхI шера план 6,5 шера кхоачашъе. 1-ча июле денз дIахо йолча пятилетка чотах болх беш да тхо.

Социалистически яхье хьалхле лелаю кислородни цехерча нов. Фомина кулгалдеча коммунистически къахьегама бригада, хIара бетта план кхоачашъю цо. 1955-ча шера денз цхьаккха авари ца хулаш болх бу цун бригадо, хIаьта технологически балхаш ханал хьалха чакхдоах.

Ацетиленови цехе белгалъяьнна дика къахьегаш я нов. Никитина кулгалдеш йола бригада. Цхьаккха бутт дIабодац план 102—105 процент цо кхоачаш ца еш, хIаьта сахьата овсарал кхоачаяьй 108 процентага.

Карбидни цехе даим хьалхле лелаеш я нов. Ботвинкина бригада. ХIара бетта план 115—118 процент кхоачашъю цо. сахьата овсарал 105 процент я. Дикача сортах йола карбид-кальций ара а хецаш, укх тIеххьарча 3 бетта 13545 киловатт электроэнерги кхояьй бригадо.

Иштта белгалъяккха еза план массаза тIехкхоачаш а еш болх беш йола нов. Севостова бригада а. Цун сахьата овсарал 104 процент я, укх тIеххьарча 3 бетта 18158 киловатт электроэнерги а кхояьй цо.

Дуккхача къамий дезалех латтача тха завода коллектива цу тайпара толамаш даха вIаштIехьдаьннад бартцхьоагIо йолаш къахьегарах. Заводе болх беш ба тайп-тайпарча къамех бола нах: нохчий, гIалгIай, эрсий, эрмалой, татараш, кхыбараш. Уж массавар а нанас баь вежарий санна вIаши тIера болаш, вай мехка сийрда кхоане — коммунизм сихагIа хьалъяра уйланца къахьегаш ба. ВIаши новкъостал а деш, къахьегам нийса вIаштIехьбаккхарах цар нив кхоач техниках бизза пайда эца.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба пишка заправщикаш Татаев Имран, Ажгиреев Сулейман, сливщикаш Бабхоев Хьасан, Ибатулин Саид, регулировщица Портянко Ольга, карбидни цеха начальник Оганесов Камо Аршакович, кхыбараш.

К. Ф. НОВОЖЕНИН,
автогенно-карбидни завода ацетиленови цеха начальник.

ЛАКХБЕ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАРА ИДЕЙНИ БОАРАМ

ДIадаха 1964—1965 дешара шера политически дешара ерригача звеношка Iомайир вай мехка коммунизм хьалъяра а вай ханарча этапе дунен социалистически система, коммунистически болхлойи партей стратеги, тактика дегIаахара а проблемаш. Уж проблемаш Iомайир парте XXII-ча съездеи тIеххьара хиннача КПСС ЦК Пленумайи решенешца айхха бувзам а болаш. Цу дерриганех коммунисташтеи парте боацараштеи политически кхетам балара дика школа хилар, новкъостал дир коммунизм хьалъяра декхараш къьгга довзара а, цар уйла яра а, хIаьта иштта Коммунистически парте политика кхоачашъеча хьинарегIа дакъа лацара а.

Духхьал вай республике политически дешара системана юкъеэза 67 эзар саг ва. Царел совгIа йолаш я нохч-гIалгIай кхалнаха йолча политграмота кружокаши коммунистически къахьегама школаши. Кадрай политически дешара юкъе марксистско-ленински теори шоаш Iомаяро керттера моттиг лаьцар.

Областной партийни организаце керттера теркам тIабахийтабар кружокашка, семинарашка, школашка еча занятей идейно-теоретически боарам лакхбара, семилетка тIеххьарча шера республика кхоачащдеча практически декхарашца теоре бувзам хилийтара.

Дешара шу дIадолалуш юххье КПСС горкомаша, райкомаша, юххьанцарча партийни организацеша къоастайир дешара формаш, хержар пропагандистски кадраш. Республике болх беш хилар теоретически дика кийчвенна, балха йоккха опыт йола виъ эзари ах эзари совгIа пропагандист.

Политически дешара системе еча занятей идейни боарам лакхбара новкъостал деш хилар партийни комитеташеи юххьанцарча партийни организацешеи лоаттабу тIахьожам, хIаьта иштта хан-ханнахьа пропагандисташца беш хинна болх а. Дешара шу дIадолалуш городе Грозне кхаь потоках пропагандистий республикански семинар хилар, 3 эзар совгIа саг чу а лоацаш. Семинаре йийшар дешара плана хьалхарча кхаь темах лаьца лекцеш. методически хьехамаш дир. ТIехьа тIайоагIача темаех лаьца лекцеш йийшар районни пропагандистски семинарий кулгалхошта йолча семинарашка. Пропагандисташта долча новкъостала дешара плана ерригача 12 темах йола методически разработкаш араяьхар. Пропагандисташца беш бола болх дикка тоабеннаб юххьанцарча партийни организацешка а. Болх дика бир швейно-трикотажни производственни объединене предприятей, химически комбината, крекинг-завода, производственно-товарни контора, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода пропагандистий семинараша.

Политически дешара системе еча занятей теоретически боарам лакхбара беркате хилар ленински наследи Iомаяр. Масала, КПСС Грозненски горкомо В. И. Ленин ваь 95 шу дуза ха тIакхоачаш вIаштIехьа а даьккха, чакхъяьхар ленински произведенеш Iомаяра 70 Iилма-теоретически конференци. Цу гIулакхо коммунистийи парте боацача активистийи дешарцара безам лакх а бир, уж идейно дегIабахкара новкъостал а дир. Масала, теоретически хьале, чIоагIа дог-уйла тIаозаш чакхъяьлар «Коммунизмера «левизна» бера лазар» аьнна корта болча В. И. Ленина произведенена хетаяь «Красный молот» яхача заводе яь машиностроителий конференци. Докладчика а конференце дакъа лоацараша а шоаш къамаьлаш деш массе оагIорахьа гучабаьккхар ленински произведене исторически лоархIам, марксистско-ленински партей вахаре а балха тIехь а, хIаьта иштта дунен коммунистически болама цхьоагIо кхотаяра а чIоагIъяра а цун бола лоархIам. Ленински произведенешца айхха бувзам а болаш анализ йир 1957-чеи 1960-чеи шерашка хиннача коммунистически болхлойи партей викалий московски совещаней документай. «Электроприбор» яхача заводе В. И. Ленина «Мишта вIаштIехьйоаккхаргья яхьи» «Сийлахь-йоккха почини» яхача произведенеех лаьца яьча конференце ладувгIарий уйла тIаэзар.

Яьча докладашкеи къамаьлашкеи кIоаргга яьшхар яхь вIаштIехьъяккхарах йола ленински положенеш, къахьегама овсарле лакхъяра юкъе цу яхьо лоаца моттиг, яхьа керттера форма хиларах тарра коммунистически къахьегама тIехьара болам. Из деррига а даьшхар коллектива вахарца, боахамаполитически керттера декхараш кхоачашдеш цо беча практически балхаца айхха бувзам а болаш. Цунца цхьана цIенхаштта теркам тIабахийтар яхь вIаштIехьйоаккхача хулача цхьадолча терко е доагIача кхоачамбоацараштa — цхьайолча формализмана. цхьацийолча участкашеи цехашеи яхье ледара дакъа лоацаш хилара. Коллектива балха тIехь дола кхоачамбоацараш дIадахара, пачхаьалкхен заданеш кхоачашъелга Iалашдара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIабодар лохдара а цун дикал лакхъяра а тIаерзаяь йола рекомендацеш тIаийцар конференце.

Г. Грозней юрта районийи партийни а боахама а актива теоретически знанеш лакхъеча, пропагандистски кадраш кийчъеча боккха лоархIам болаш я марксизма-ленинизма Сайрийнара университет. Укх шерара дешара шу дешара процесс вIаштIехьъяккхара а чулоацама хьакъе а цхьа керда хIама долаш хилар. Университете хьаьяр хьалхле лелаеча активана экономикеи нефтехимии хьеха керда факультеташ; партийни организацей секретарий резерв кийчъяра эша партийни вахара факультет. Болх беш яр экономически, исторически, Iилма-атеизма, философски факультеташи КПСС Старогрозненски райкомера Гудермесски горкомера, Сунженски райкомера филиалаши.

Шоай теоретически знанеш лакхъеш университете хилар 900 совгIа саг, царех 500 совгIа коммунист а волаш. ДIадахача дешара шера университета йиза курс йистеяьккхар 335 саго. Кердача дешара шера болх беш хургья КПСС Урус-Мартана райкомера филиал а.

Цу дерригача гIулакхех дика беркат даьлар 1964—1965 дешара шера политически дешара система балха организационнии идейнии боарам лакхбеча. Дукхха а дукхагIа йолча теоретически семинарашка, школашка, кружокашка занятеш йир ладувгIарий уйла тIаозаш, ладувгIа дог доагIаш, къахьегамхой коллективай вахарцеи хаьдда долча декхарашцеи бувзам а болаш.

Вай заман актуальни проблема творчески Iомайир опытни пропагандиста, совхоза бригадира нов. С. И. Сотникова хьалхле лелаеча кружоке Наурски районерча «Победа» яхача совхоза коммунисташеи парте боацача активисташеи. Кхыметтел кружока балха хьалашка а пропагандиста шерра юкъеозар ладувгIараш марксизма-ленинизма классикай произведенеш, партеи правительстваи керттера решенеш Iомаяра. Iомаеш йола материал даиман совхоза къахьегамхой вахарцеи гIулакхашцеи ювзар. БелгалдаккхадоагIа цу кружоко ший болх чIоагIа гIулакхаца а ладувгIараш дика хьауxаш а баь хилар.

«Социализми коммунизми хьалъяра закономерностех марксизмо-ленинизмо яхар» аьнна йола тема Iомаеш кружоке дешараша шоай станица масалца дика хьагойтар советски социалистически строй толашагIа хилар, къаьстта цу темах йола къахьегамхой материальни культурни боарам лакхбара раздел Iомаеш.

Цар дийцар революци хилалехьа станице Ищерске бIаьхийча наьха 30—40 бер деша дагIаш йола йиъ класса школеи частни ши тикеи мара, цхьа фельдшер мара ца хилар, хIаьта станицана юккъе ши киназ дагIар, яхаш. ХIанз йовзаргйоацача йоалаш тоаенна станица: электричество, радио, ткъаьи итт медицински болхло вола больница, 10 торгови предприяти, почта, сберкасса, библиотека, юрта клуб, ткъаьи итт хьехархои ворхI бIаь дешархои вола школа, бытовой гIулакх ду павильон, кхы дуккха яраш а я станице. Станице бахача 1250 дезало 1965 шера 907 газет, 400 журнал яздаьд, царга я 200 телевизор, 500 радиоприемник, 10 частни автомашина, 230 мотоцикл, хIамаш ютта бIаьш йола машинаш, холодильникаш, и. кх. Кружоке дешаш бараша дийцар кхоачамбоацарех а, уж дIадахара пайдане йола предложенеш йоалайир.

Кружоке ладувгIаш бараш берригаш а дика агитатораш ба, шоаш Iомадаьчох пайда а ийбеш докладаши беседаши ю цар.

Дика хIама дукха да г. Гудермеса № 1 йолча юкъерча школа парторганизацерча теоретически семинара балха тIехь а (пропагандист нов. В. Д. Алдабаев). Пропагандиста дика кхоачашду шийна тIадилла гIулакх, хIара заняти дика кийчвенна ю цо, масала, «Вай заман характери дунен коммунистически болама генеральни линии» яха тема кийчъеш Алдабаева Iомайир В. И. Ленина «Коммунизмера «левизна» бера лазар» аьнна цIи йола произведени, коммунистически болхлойи партей викалий 1957-чеи 1960-чеи шерашка хиннача московски совещаней документаш, КПСС Программа, КПСС ЦК Пленуме «Коммунистически дунен халкъашта юкъера болам кхотабара тIехьа лоаттабеча къовсамах» нов. Суслова яь доклад, «Хьалхарча Интернационала бIаь шу дизар» яха марксизма-ленинизма институтa тезисаш, кхыдараш. Хаьдда йолча фактащеи хьокхамащеи чIоагIало а лувцаш, дика оттаяьяр пропагандиста из тема. Семинара балха юкъе дика дакъа лоац цига дешаш бараша, рефераташи докладаши ю. Семинаре дакъа лоацаш болчар беча теоретически балхо, уж идейно дегIабахкаро доккха новкъостал ду царна балха тIехь. Школе беча дешара кхетама боарам лакхбеннаб, урокаш дикагIа хьех, шийна тIадиллача гIулакха коллектива бола бехктокхам лакхбеннаб. Беррига хьехархой дика агитатораш ба, цар кхетама болх бу дешархой даьшта а бахача наха а юкъе.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 24 июль, 1965 шу.

КПСС ЦК Пленума решенеш—вахаре!

ГIУЛАКХ ДАРГА ХЬЕЖЖА

Дегаш гIоздаьнна къахьегаш ба укх деношка Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза хьайбаш леладераш. Цар хIаналехьа вIаштIехьдаьннад шура яккхара ворхI бетта план дикка тIеххоачашъе. Атта хиннадац царна из толам баккха, хIана аьлча, кхоачаш ца еш йисаяр колхозе укх шера цхьоалгIча квартале шура яккхара план.

Цу хана дена, хьайбай продукташ дукхагIа яхар духьа, тIагIертта къовсам болабир «Коминтерн» яхача колхова дояркашеи бежа Iушеи. Цар тIехйицар керда декхараш. Дош делар ах шера планал совгIа итташ тоннаш дукхагIа шура яккха. Из кхоачашдара сихха дIадаха болабелар уж шоай балха тIа хинна кхоачамбоацараш. Цу даькъе, эгара хьалха, эргаьккхар доахан кхабара йола рацион, иштта вIаштIехьдаьккхар доаханна дикагIа гIулакх делга.

Силос, йол, ча теларах кхоачам а ца беш, концентраташ, жмых, тух, мел, кхыйола микроэлементаш теха кийчбеш бола муж тела болабир деттача доаханна. Цул тIехьагIа йоккха юкъ ялалехьа тIасттаяла йолаелар шура. Муж тела болабаь цхьа юкъ яьлча хьалха дийнахьа йоаккхаш хинначул 250—300 килограмм шура дукхагIа йоаккхар ферме. Шурийна геттара дика болга шоашта хайча 20—25 килограмм мара ца телаш хиннача хIара беттача Iатта 35—40 килограмм тела болабир муж.

Моша доакъараш шортта дале а хIана а тIехьа тел деттача доаханна муж «Коминтерн» яхача колхозе, хIана аьлча, шийга дIадодар шоззакхозза юхаметтаоттаду цо. Терко ю боахаме шурий хьоанал лакхъяра а. Из кхоачашде йиш хул доаркаша, цхьаккха а тIадам юхе ца буташ, цIенъяь шура хьайоаккхаш хилара. Хьалха хьаьнагIа дола тIеххьара тIадамаш Iо ца доахаш дутар дуккхача доаркаша. ХIанз вIаци тIахьожам а лоаттабеш детт цар доахан. Иштта дика вIаштIехьа а бaькха болх дIаоттабарах гучаьлар шура яккхара план кхоачашъяра йола керда торонаш.

Цул совгIа, шура дукха яккхаргеи из хьаьна хиларгеи хьежжа мара язлац хIанз доаркаштеи бежа Iуштеи къахьегама деноаш. Цу гIулакхо лакхбу хIаране бехктокхам, сорбоаккх къахьегамцара безам.

Шоай бехктокхамера декхар лерхI ферма болхлоша доахан доажадеча даьгIенех дикагIа пайда эцалга.

— ДикагIа пайда эцаргболаш йийкъа я тха колхозера ерригa даьгIенаш,— йоах ферма заведующе М. Кралевскаяс. — Iа тIадалцца доажаде йиш хургья доахан. Духхьал доахан доажадара 900 гектара тIа дIайийнай колхозе тайп-тайпара баьцаши доакъарийна лаьрхIа йола хьажкIаши...

Лаьттах дикагIа пайда эцар духьа шера массехк культура дIаюв цхьадолча кхашка доакъарийна лаьрхIа. Масала, тоъал лакхделча доахан тIа а лехкаш дайтар колхозе 300 гектара тIа дIадийна рожь. Из тIахинна лаьтта аха а аьха тIаккха дIайийра доакъарийна лаьрхIа йола хьажкIаш. Уж хьажкIаши, 100 гектар люцернеи, 50 гектар суданкеи октябреи ноябреи шин бетта юае лаьрхIад доаханна.

Иштта пайда эц колхозе 350—400 гектар йолча эрий баьцаш тIаяьннача даьгIенех а. Йиъ клеткана йийкъа я из даьгIе. Царех хIаране тIа пхеялх дийнахьа доажаду доахан. ХIара кердача клетка тIа доахан доажаде аргIа тIакхачалехьа юха тIайоал буц.

Берригa болх цу тайпара дика дIаоттабарах юкъера лаьрхIача 11—12 килограмм шура йоаккх дийнахьа фермерча хIара Iаттагара. Кхы а дукхагIа шура йоаккх шоаш, гIулакх деча доахангара дикагIча доаркаша Курганова Насията, Дворникова Елизавета, Салимханова Аьсета, Авилова Ефросиньяс, кхычар. ХIанзале а 1200—1300 килограмм шура яьккхай царех хIаране шоаш беттача хIара Iаттагара.

Денна лерттIа дузадеш а ханнахьа хи тIа кхувлаш а хилча мара лац доахана дукха шура, из декхар тешшаме кхоачашду бежа Iуша Шаповалов Георге, Попов Петра, кхычар а. Ди а бийса а ца къовсаш даим гIулакх де кийча ба уж хьайбашта.

ХIанззехьа а йоакхо ю колхозе хьайбаш Iан замалахьа диза хилийтара. Кхо эзар тонн совгIа силос кийчъяьй укхаза, хIара Iатта лаьрхIа 12—15 тонн Iалашъергья из, хIаьта ерригa а пхи эзар тонн совгIа дIайолларгья. Цул совгIа, бархI бIаь тонн совгIа Iалашъяьй боахаме, йол кхы 1200—1300 тонн Iалашъергья. ХIанз эспарцетах силос йоллаш латт колхозе. Цига хьинаре къахьет комбайнераша Ерошкин Василе, Никонов Ивана, Кузьмичкин Автонома. 450—500 тонн силосни масс хьекхай царех хIаране укх аьхки.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

ЦО ХЬОКХАМ ТЕЛ

Шийтт-кхойтта шу да Анисимова Евдокияс Наурски района «Россия» яхача колхоза № 1 йолча шурий-товарни ферме доаркалла болх бу. Цхьанна а кхыча балхаца хувцаргбоацаш сел дукха беза цунна ший болх. Цудухьа шийговзал лакхайоаккхаш, республикерча дикагIча доаркай опыт хьаIомаеш, хьинар ца кходеш, хьаьнала къахьегаш хьайоагIа Евдокия. Из бахьан долаш ший коллективе а, колхозе а, ерригача районе а лоархIаш я из.

Новкъосташта геттара дукха еза Анисимова дуккхача хана Iоаль толашагIа йола опыт кхыча доаркашта даим дIателандаь. Цо массаза а къовсам лоаттабу фермера кхоачамбоацараш дIадахара. Доаркаша дика дIаэц цун хьехар, цунгара хьокхам ийбе а цунна тара хила а гIерт уж.

Дукха ха яц Имозева Вера ферме балха ена, эгара хьалха новкъостала кулг цунга кховдадьяр Евдокия. Къонача доаркана леладе эьнна деннараш духхьашха детташ дола шинараш дар. Шура йоаккхача ведарах ца ховш хIама дIакхийтта тата дича а кхыметтел кулг хьокхаделча а кхералора детташ латта шинар. Шийна могар дора къоначa доаркa доахан караIомаде гIерташ, бакъда, хала гIулакх дар из. Цудухьа кхыча доаркаша санна сиха дийтте ялацар из доахан.

Къонача доаркага шийн группа дIа а енна цунгара шинараш хьааца лаьрхар Евдокияс. Из могадир ферма заведующи волча Г. А. Ларионова, ерригача коллективо. Бакъда, юха увзалуш яр Вера. Цунна тоам хетацар во группа дIа а енна дикагIа дола доахан хьааца. Бакъда, ше лаьрхIар кхоачашдир Евдокияс.

Цу хана денз йоккха ши доттагIа хилар цу шин доарках. Ший йоккхагIа йола новкъост санна тешшаме а дика а къахьегаш я Вера а. 1306 килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара Евдокияс, цул кIеззига мара тIехьайисац Вера. Иштта дика къахьег кхычар а.

П. КУНИЕВ.

В. И. Ленина цIерах дола Волго-Балтийски канал хьадийлача денз хадданза хи тIара кемаш сеца порт хиннай Череповец яхача городах.

Духхьала укх цхьан шера Череповецке хургва кердача хин системах никъ беш вола 25 эзарнел совгIа турист.

Сурта тIа: Череповецерча пристанера туристски теплоходаш.

И. Фрейдзона сурт.

Массехк шу мара дац «Ингушский» совхоза 3-гIча отделене сомий беш дIайийна. Цо дIалоац 47 гектар. Дика летай укх шера гIамгIаш, персикаш, кхораш, Iажаш. Говза сомий беш лелаерхо хиларца белгалваьннав Галаев Iалауддин. Цо еннача предложенех соахка гаьнаш зIамига йолча хана, гаьнашта юкъе дIайийр доакъара лаьрхIа йола ябакх. Укх шера, планал дуккха дукхагIа сомаши, хIаьта 200 тонн доакъара лаьрхIа ябакхи чуэца лерхI сомий беш лелаерхочо Галаев Iалауддина.

Сурта тIа: сомий беш лелаерхо Галаев Iалауддин.

И. Плиева сурт.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА ДIАНИЙСЛЕ

Шаьла районерча Ленина цIерах йолча колхозо районе эгара хьалхагIа кхоачашйир паччахьалкхенна ялат зIадалара план.

Ховш махиллара, Шаьла районерча дерригача боахамех экономически чIоагIагIа я Ленина цIерах йола колхоз. Фу-йол теш цу толамий къайле?

Тхона хетаргахьа — къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхар, дисциплина дика хилар, балха тIа ваIад йолаш хилар да из, хIаьта а эгара керттердар да хIара колхозхочоа, хIара коммуниста болхи юкъара ший моттиг йовзаш хилари, ше хьегача къих боаггIаш бола ахчанцара а натуральни а мах шийга кхоачаргболга ховш хилар.

Из да а за районе эгара хьалхагIа ка бола ялаташ чуийца яла а паччахьалкхенга планал совгIа дикача ялатий 800 центнер йохка а торо хилийтар.

Кхаш леладари хьайбаш леладари дегIадоаладара дешаш ца дувцаш цхьаккха а заседани хилац колхоза правлене а е парткома а. Цига из дале а вож дале а дола боахама дакъа дегIадоаладара дешаш дувцаш хинна ца Iеш, хьалаш тоадара тIадерзадаь де деза гIулакхаш белгалдеш хинна ца Iеш, каст-каста ладувгI производства бехктокхамерча доакъошкарча коммунистий, специалистий, мугIаерча колхозхой отчеташка.

БIаьстанна кийчо еча юкъагIа хиннача цу колхоза цхьан партийни собране хилар со. Кхашкарча бIаьстан балхашта техника кийчъярах лаьца цига отчет луш вар тракторни бригада бригадир вола коммунист Тутаев Хьуси. Цу тайпара бола тIахьожам лоаттабаро лакхдолийт хIаране шийна тIадиллача гIулакха ше бехктокхаме лерхIаш хилар.

Парткомо мога а ваь, кхо шу хьалха тракторни бригада бригадиралла вахийта ва къона коммунист вола Тутаев Хьуси. ХIаьта из цига вахийтараш гIалат баьнна а хиннабацар. Из дика организатор а тIехдика механизатор а ва.

Боахаме агротехника бокъонаш чакхъяхарах лаьца колхоза правленена шера шозза отчет еннай колхоза агронома Ж. Умхаева. Кхашкарча балхий дикал тоаяра, уж чехкагIа чакхдахара дикка доикка новкъостал дир ялаташ дIадувча а чуэцача а деношка шерра яьржа хиннача социалистически яхьо.

Болх дика вIаштIехьбаьккха болабелар колхозе ялаташ чуэца. ХIара гектара тIара 20,5 центнер мукх чуийцаб укхаза, кIа 23 центнер яьннай, планах 18 центнер йолча.

Ялат лечкъаделгеи доаделгеи ца хилийтар духьа партийни организаце цхьацца коммунист хьожавир хIара комбайна, ялат чуэцача ерригача юкъагIа цига а хургболаш. Цул совгIа, вIаштIехьдаьккхалар денна а бийсанна а хадданза ха делга, ха тIа хьожабаьбар техкаь а тешаме а бола нах. Цо торо хилийтар дерригa ялат дика лораде. Цудухьа планал совгIа паччахьалкхенга 800 центнер ялат дохкилга вIаштIехьа а даьлар колхоза.

Ялат чуэцача деношка балха тIа белгалбаьлар дуккха а механизатораш. Царех ба Евдаев Ахьмад, Юшаев Султан, Эльсаев Махьмад, кхыбараш. Царех хIаране цхьаццеи ах-ахи а шишша а норма кхоачашйора хIара денна. Е агронома а е колхоза председатела а бехк баккха хIама хиланзар механизаторий оагIонгахьара. Е техника телха а, е водитела бехка а болх соцабаь цхьаккха а минут ялийтанзар цар. Къаьстта а дика къахьийгар Евдаев Ахьмада. Цун агрегатагара конвеерах дIаухар ялатех йиза автомашинаш.

ХIанз шоай доалахошта — Куйбышева цIерахчеи ХХ партсъезда цIерахчеи колхозашта новкъостал де бахаб механизатораш.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха корр.

ГIАМГIАШ ЙОВШ ЛАТТ

ГIамгIаш кхача вIалла дагадоацача хана, 60 тонн гIамгIаш йохкара «Респотребсоюза» сбытови базаца договор дир Грозненски района № 2 йолча совхоза бешамаш лелаераша. ГIамгIаш кхача ма йолаелланге тара хьа а ена, хIаранена 10-10 тонн гIамгIаш гулъелаш тхона, аьнна дехар даь дIабахар сбытови базера заготовителаш. Нов. Пантелеевай бригадерча бешамаш лелаераша ший ханнахьа кхоачашдир цар заказ. Цхьабакъда, заготовителаш-м хьабахканзар белгалъяьча хана гIамгIаш дIаяхьа, бахканзар уж шоллагIча дийнахьа а, е кхоалагIча дийнахьа а. Пхи ди даьннача гIолла вена хьаэттар цу база директор нов. Исмаилов. Шоашта кийчъяьча гIамгIашка а хьежа е тайпа гIамгIаш тхона эшаш яц аьлар цо. Боккъалдар аьлча, йаьххача хана маьлхакIала ядарах хьаяьхача хана мо дика яцар гIамгIаш.

— Шийй ханнахьа дIа хIана йихьаяц оаш гIамгIаш, — хьаттар цунга совхозе.

— Тхона ледник ца ялар бахьан долаш вIаштIехьдаланзар уж совхозера гIамгIаш дIаяхьа, — аьнна жоп делар нов. Исмаилова.

— Йохкаре е переработка яра дIаяхьа метацарий уж, е ца хулча даьлча гIамгIаш езац тхона аьнна хоам бе безар-кх, — аьлар цунга бригадира нов. Пантелеевас. Цунна духьала юха дош аланзар цо.

ХIаьта а кхы эхь ца хеташ дикагIа йолча гIамгIай 10 тонн гулъе тхона яхаш бешамаш лелаерашка дехар деш вар нов. Исмаилов. ТIаккха гIамгIаш дIаяхьар мишта хургда вай, — шийга хаьттача, — ледник яларга хьежжа хургда-кх, — аьнна жоп делар цо. ГIамгIаш йовш хилара шоай вIалла гунахьа доацаш санна ба респотребсоюзера заготовителаш. Шийй ханнахьа дIа ца яхьар бахьан итташ тоннаш гIамгIаш яйнай № 2 йолча совхозе, 1-ча Мая цIерахча колхозе — 5 тонн.

ХIаьта нов. Исмаилов-м хих воалаш хи тIадам ца кхийтача санна ва. Шоаш кийчъяь гIамгIаш дIаоадра дукха сагота а воацаш, хIанз а заявкаш еш ва из бешамаш лелаерашка.

А. ПЕНЬКОВ,
ВЛКСМ Грозненски райкома секретарь.

СУХАЛБЕШ

Мукх хьакха дика дIаболабир Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза шоллагIча отделене кхоалагIча бригада механизатораша. Хьалхарча дийнахьа кхашка араяьлар 8 комбайн, царех 6 шоаш лелаш я.

Цу бригадо дIабийнаб мукх 200 гектара тIа. Болх дика вIаштIехьбаьккха хилар бахьан долаш духхьала шин дийнахьа цар 175 гектара тIара мукх хьекхар.

Укх шера шерра группови методаца ялаташ хьакха болабеннаб уж. Цу гIулакхо аьттув хулийт сихагIа ялаташ хьекха чакхдаха.

Цу методах лаьца къамаьл дир тхога комбайнера Хучиев Бийсолтас. Цо аьлар: Ялаташ хьакха доладеннача хьалхарча дийнахьа денз тийшар тхо группови методаца ялат хьакхар дукха пайдане-Iа долгах. Дикка лакхъелар ялат хьокхаш йолча хIара агрегата къахьегама овсарле.

Хьалхарча дийнахьа денз лакха хьокхамаш долаш къахьегаш боахк комбайнераш Б. Беков, Б. Хучиев, М. Озиев, кхыбараш. Нормах 12 гектара тIара касарах улла мукх хьалъэца безача 15 гектара тIара хьалъэц цар.

Мукх хьалъийца баьнначул тIехьагIа кхашкара ча дIадаккха волокушаща тракторaш арайоал.

Н. ГАГИЕВ,
Наьсарен производственни управлене керттера агроном.

САМАШКИНСКИ КОНСЕРВНИ ЗАВОДЕ

Ачхой-Мартана района бешамаш лелаю бригадаш сом чуэца йолаеннай. Самашкински консервни заводе дIакхухьийт цар чуэцача сомий йоккхагIа дола дакъа, хIаьта городашка йохка а йохьийт.

Самашкински завод — пищевой промышленноста юкъе йоккхагIчарех цаI я. Укх шера планах заводо арахецаргья 6 миллиони 3 эзари банка тайп-тайпарча консервай.

Завод болх бе йолаеннай 1-ча июне денз. ХIанз заводо арахец варенеш, компоташ, натуральни сокаш, хIаьта нарсаш бәрхIала йохка йолаеннай. Хьинар ца кходеш къахьегаш я завода коллектив. Къаьстта белгалваккха веза стелизатор Джамалдинов Самуд, сульфитатор Дудаев Шахид. Сменах йоагIа задани Ш. Дудаева кхоачашъю 140—150 процент. Иштта дика къахьег С. Бацилаевас, А. Хамзатовас, В. Московас, кхычар.

М. АЛАНОВ.

ШОРТТА КИЙЧДЕРГДА ДОАКЪАР

Укх шера хьайбашта доакъар Iалащдара чIоагIа йоакхо яьй Сунженски района Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша. Цу гIулакха лаьрхIа вIашагIъеллай опыт йола механизатораш, кхыбола болхлой чубоагIа бригада, дика кийчъяьй ерригa техника.

Доакъар Iалащдеча дика болх бу Д. Ковраева, М. Муступаева, иштта кхыбараша. ХIара дийнахьа царех хIаране 30 гектара тIара баьцаш хьокх.

ХIанзле 300 гектарал совгIа йолча майдан тIара доакъарийна лаьрхIа баьцаш хьекхай колхозе. Ерригa хьекха йол автомашинаш тIа а етте ферме дIатIакхухь. Из болх беш кхоъ автомашин я. Къаьстта дика къахьег цига шофера В. Мусаева, грузчикаша Р. Идигова, Т. Джепаралиева. ХIара дийнахьа ферме хьатIа а яйя ялх тонн хургйолча аьлах аргIаш ду цар.

Дукха йийнаяцар укх шера колхозо доакъарийна лаьрхIа люцерна. Ерригa а 47 гектар мара яц чуэца езаш яр. Цхьабакъда, хIанзле ши эзарнел совгIа центнер люцерна чуийцай нов. Коригова. БIаьстан юкъе доакъарийна лаьрхIа 1440 центнер люцерна хьекхай. ХIара гектара тIара 30 центнерал совгIа хилар из. ХьалхагIа хьекха хинна йол чуийцачул тIехьагIа чIоагIа йокъал эттар. Из бахьан долаш шозлагIа тIаьнна люцерна дикка лохагIа тIаьннай. Цхьабакъда, хIаьта а 800 центнер йол яьккхай колхозхоша.

ТIабоагIача август бетта кхоалагIа кхы а цхьа эзар центнер йол хьакха лаьрхIад колхозо. Укх аьхки хIанзалца хьекхар а кхы хьакха езар а дIалаьрхIача хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 70 центнер гаргга дика йол чуэца вIаштIехьдаргда колхоза къахьегамхой.

В КИРИЕНКО.

Дешара дика кийчбаларах луш йола. ЦIе байракх шин шера вIаштта лелаю школа коллективо.

Белгалбаккха боагIаш ба Наьсарен-Вокзалерча мельзаводерча коммунизм хьалъяра проблема Iомаеча кружоко беш бола дика болх (пропагандист завода директор нов. М. З. Боров). Кружоке дешара плана ерригa темаш Iомаяьй, занятеш ладувгIа дог доагIаш йора, хIара занятена дика кийчлора пропагандист, дувцаш дар мехка а шоай коллектива а декхаращца дувзар. Борова ладувгIарий уйла тIайохийтар производства чурча торонех пайда эцара. Цу гIулакхо новкъостал дир предприяте болх тоабара. Болх дика барах мельзавода коллективана Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои шозза ахчан преми а карара кара тела ЦIе байракх а еннай, Сийлен доска тIа а яьккхай.

Политически дешара керда формаш а дIахо дегIаяьхкай республике. Царех цаI я коммунистически къахьегама школаш. Къаьстта чIоагIа яьржай из форма Грозненски городской партийни организаце, хIанз цига болх беш коммунистически къахьегама школа я. Болхлой сий лакхдар санна бола морально-политически кхетам луш доккха гIулакх даьд цар. Укхаза ладувгIараш та кхетам лора коллективе, городе, республике хьалха латтарий хьокхамашца. Тайп-тайпара говзал йолаш 9 эзар совгIа специалист дешаш хилар дикагIйолча опытеи техникеи школашка, культура, Iилма, техника университеташка, партийно-боахама актива школашка.

Нохч-ГIалгIай кхалнах дешаш болча политически дешара звеношка белгалбаьнна лакхбеннаб занятей боарам. ДикагIдар дукха да Наурски, Наьсарен, Шаьла, Ведана, республика кхыча районий кружокий балха тIехь.

Масала, болх дика бир Ведана районерча Орджоникидзе цIерахча колхоза шурий-товарни ферме юрта библиотека заведующи Агамирзоева Тамара хьехаш йолча кхалнаьха политшкола кружоко. Массехк шера юрта болх беш Агамирзоевайна дика бовз юрта баха нах, цар дагадар, хьашташ. Цудухьа цунна ка йоалаш булу ший болх, из дукха а еза, лархIа а лоархI кхалнаха. Цу кружоке итогови заняте оттаьяр «вай мехка коммунизм хьалъеча кхалнаьха болча лоархIамах КПСС Программо яхар» аьнна йола тема. Кружоке дешаш болча кхалнаха дика дакъа лаьцар собеседованеш еча, даьча хаттарашта нийса, дика доашхаш жопаш тийлар. Цар хьахьекхар кхалнаьха политически а теоретически а кхетам лакхбалар. Къаьстта аьлча, цига дийцар вай мехка коммунизм хьалъеча хана КПСС Программа тIа белгал ма даккхара, вахаре хIанз а кхалнах маIа нах санна нийса хьал доацаш хилар диза дIадоаккхаргхилар, ший берий ираз дола нана хила а общественни къахьегама юкъе дакъа лаца а кхалнаха эша хьалаш хьадергхилар. Воай ишта парте йоакхо еш хиларо вай декхарийла ду Даьхенна долча берката кхы а чIоагIагIа къахьега, йоахар кхалнаха. Дукха дийцар Орджоникидзе цIерахча кхалнаьха вахара, цар беча балхах, кхоачамбоацарех а халонех а.

Боккъалдар аьлча политически дешара шу йисте далларца дIайолалу дешара кердача шера юхь. ХIанз юххьанцарча партийни организацешеи партийни комитеташеи ювц политически дешара итогаш. Цар кIоаргга тохкам а баь, зем а баькха, гучадаха деза кхоачамбоацараш, белгалдаха деза хьатIа доагIача 1965—1966 дешара шера КПСС членаши парте члений кандидаташи дикагIа кийчлургбола наькъаш.

Собранешка дувца деза партийни пропаганда малагIа декхараш оттаду вай, политически дешара малагIа звенош дукхагIа хила еза, боккха лоархIам болаш да пропагандисташ кийчбара терком тIабахийтар, из деш вIалла толхае йиш яц семинараш, школаш, кружокаш лоIамах вIашагIтохара принцип.

Политически дешара структура къоастаеш эгара хьалха довза деза хIара сага хьашташ, цун дагадар, хIаьта иштта ха деза из политически а юкъарча образоване а хьакъе мел кийчвенна ва. Политически дешар цхьабараша вокхарга а луш даиман лерттIа дIахьоргдола гIулакхаш де деза вай. Практика декхар а лерхIаш юкъедоаладе деза коммунистийи комсомольцийи политически дешара перспективни планировани елга. Юххьанцара партийни организацеш декхарийла я дешаш волча хIара сага цо гаргтагIарча хана Iомадергдола теоретически дешаши проблемаши дIайовзийта, дешара лохерча, формашкара лакхехьарча формашка из иштта вуврга. Из дагалоаттаде а диндалийта а йиш яц, хIана аьлча 1965—1966 дешара шера политически дешара системе, цун ерригача звеношка Iомадергда КПСС истори, марксистски философи, политически экономи.

Парте даиман а йоккха терко яьй коммунисташ идейни кийчбара, цар теоретически кхетам лакхбара. Теоре лоархIам хIанз, вай мехка коммунизм хьалъяра Iалальмате доккхий декхараш кхоачашдеча хана, дунен тIа хулаш йола тайп-тайпара чоалхане, цкъаза вIаши дуxьал йола а процессаш кIоаргга йовза езача хана Iалальмате боккха ба.

ХIара коммунист декхарийла ва политически къовсам лоаттабу идейни тешаш вола саг а хинна дIаотта, хIаьта из дулургдац цо ше шийца хадданза а тIагIертта а болх ца бича, марксистски-ленински теори кIоаргга Iома ца йича.

КIоаргга сакхетам болаш а шеко йоацаш марксизма-ленинизма идеях тешаш а хила веза парте планаш чакхъяхара тIехьа, партийни вахара ленински нормаш бокъонца лелаяра тIехьа, тIехьайисача уйлашта, буржуазни гIулакхашта, зенне йолча цун идеологена духьал лоаттабеча къовсаме.

Политически дешара толам балар, цун идейни чулоацам лакхбалар эгара хьалха тийша да пропагандистех, уж кийчбаларах, цар хьехара говзалах. Дешара кердача шера кийчлуш къаьстта терко тIаяхийта еза пропагандисташ харжара. Шоаш болх дика беш а из булургболаш а хилар хьахьекха пропагандисташ кружокашта тIачIоагIбе беза, марксизма-ленинизма сайрийнара университет йистеьккха новкъостий марксистско-ленински теори дIайовзийтара беча балха юкъеоза беза. Цунца цхьана хIанззе а йоакхо е еза пропагандистий керда кадраш кийчъяра. ДIадахача шерашка а санна цу балха юкъеоза беза хьалхле лелаеш бола партийни, советски, боахама, комсомольски болхлой, тайп-тайпара бола специалисташ. Царгара парте дIадех шоаш марксистско-ленински теори Iомаелга а наха юкъе политически болх белга а.

Данне а август беттал тIехьа ца доалийташ политически дешара система ерригача звеношта эша пропагандисташ харжа беза. Семинарашка, кружокашка, школашка духхьала теоретически кийчбеннача пропагандисташа мара е йиш яц занятеш. 1965—1966 дешара шера парте боацача наьха чотах дешабагIарий контингент кIезиглора аьнна башха хIама дац. Эгара хьалха коммунистий теоретически боарам лакхбе беза вай. ХIана аьлча коммунизм хьалъяра доккхий декхараш, дунен тIа хулаш йола чоалхане событеш из ца дича кхеталургьяц.

КПСС областной комитета бюро решенех берригача пропагандисташа сентябрь бетта шин кIирах курсаш чакхйоахаргья. Дешара примерни план хIанззехьа а чIоагIъяьй. Коммунизма теореи практикаи керттерча проблемех йола, мировоззренчески дисциплинех йола — КПСС исторех, марксистски философех, политэкономех, хIаьта иштта партийни пропаганда методех йола лекцеш ешаргья. Пропагандисташка дIадовзийтаргда республика боахам а культура а дегIайоалаяра декхараш, партийни организацеша идеологически болх тоабара дола декхараш, хIанзара дунен халкъашта юкъера хьал довзийтаргда.

Кердача дешара шера партийни организацеш деша а доацаш гIулакхаца комсомольски организацешта новкъостал де декхарийла я политически дешар вIаштIехьдаккхара. Политически дешара комсомольски системага кхачийта беза теоретически кийчбеннача коммунистех боа толашагIбола пропагандисташ.

Политически дешара шу йистедалар партийни организацей пропагандистски, идейно-кхетама балха перерыв оттар санна лархIа йиш яц.

Даиман бе беза наха юкъера политически болх, КПСС чурчеи арахьарчеи политика чулоацам кIоаргга гуча а боаккхаш. Цу балха юкъе керттера моттиг лоацаш хила деза дIахо промышленни юртбоахамеи производство лакхъяра, халкъа вахар тоадара Коммунистически парте тIайийду доккхий гIулакхаш дIадовзийтилга.

Промышленноста болхлой низ хIанз парте тIаберзабаьб Iилманеи техниканеи карагIдаьннараш производствана хьинаре юкъедоаладара, продукце дикал лакхъяра, уж дукхагIа а къахьегами средстваши кIезигагIа дIайолхаш а арахецара. Из декхар кхоачашдара тIаберзабе беза промышленни предприятешка, транспорте, гIишлош еча а кхыйолча а организацешка беш бола партийно-политически болх.

ХIанз боккха болх ба беш КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш дIайовзийташ. Цу решенешка хьежжа 1965 — 1970 шерашка вай республике юртбоахама продукташ дукхагIа яхареи кийчъяреи планаш оттаяьй. ХIанз хIара районага, хIара колхоза, совхоза хьатIадоагIача пхе шера ший экономика дегIайоалаяра йола къаьгга перспектива кхоач, цар шерра пайда эца йиш я дIахо а юртбоахама культураши хьайбай продуктивности лакхъяра.

Пропагандиста, лектора, агитатора декхар да юкъарча гIулакха юкъе хIара саго ший моттиг хьалацара, цо дукхагIа пайда лургболча из балха тIа нийсвара новкъостал дар — из юрта беча партийно-политически балха юкъе керттердар да.

Ахкан беча политически балха юкъе балха ерригача формехи методехи пайда эца беза, эгара хьалхарча аргIана лекционни пропагандах а эцаш. ХIанз ерригача районашка оттаьча партийни а комсомольски а комитетий, «Знание» яхача общества отделеней линеех лекцеш ешара цаI йола планаш я. Хьалха а санна болх бе беза цIагIарча даиман болх беш йолча, Шаьлеи Гудермесеи районашка шерра яьржача лектореша. Революце ветеранашца, Сийлахь-боккхача Даьхен тIема юкъе дакъа лоацаш хиннарашца, производства новаторашца, литератураи искусстваи болхлошца вIашагIбетталулга, тематически сайренаш елга вIаштIехьдаккха деза.

Аьхки дукха нах хул паркашка, скверашка, стадионашка, цудухьа цига тематически кинофестивалаши кинолектореши йича бакъахьа я. Цу тайпара аьхки кIоаргга анализ е еза политически дешара, цох боалача пайдан, коммунисташи парте боацараши идейни дегIабахкара а политически чIоагIбара а цо еча влиянен. Iоаьча опытацара толашагIдар къоастаде, берригa баха нах политически влияненa юкъеоззргболаш пропагандистий кадраш кийчъе еза.

В. С. СИМАРЗИН,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитацеи отдела заведующи.

Доазол дехьара

РУМЫНСКИ КОММУНИСТИЙ СЪЕЗД

БУХАРЕСТ, 22 июль. (ТАСС). Бухаресте дIахо а болх беш я Румынски коммунистически парте IX съезд. Селхан Iуйрийнарча заседане Румынски коммунистически парте Устава проекта хьакъехьа доклад йир РКП ЦК Политбюро члена Георге Апостола.

Устава проекта хьалхарча раздела тIа йоах, белгалдаьккхар докладчика, РКП-с пролетарски интернационализма уйланца хьалхоаб марксистско-ленински принципийн цхьатарра бокъонаш йолаш хилара, вIаший сий деш хилара, кхыча партей чурча гIулакхашта юкъегIерташ ца хилара боарамий ларда тIа вошал долча коммунистически болхлойи партешца цхьана гIулакхаш леладелга. Вай парте а правительства а шоай арахьарча политика юкъмоттиге уттаду социалистически мехкашца вошала цхьоагIо хилари цхьана гIулакхаш леладари, дунен социалистически система вIашагIкхотаенна хилара де дезараш ду, къамий-мукъален болам, империализмана духьаларча къовсама эррига фронт хьалкхоаб.

Бокиха лоархIам болаш я, йоах дIахо Г. Апостола, съездо тIайийца парте цIи Румынски коммунистически парти, аьнна, хувцарах йола решени. Из бахьан долаш цхьан тайпара хул парте цIии социализм хьалъяь йоаннхача этапера, тIеххьара а де лерхIачунга — классаш йоаца коммунистически общество хьалъяргга ахара этапера цун рольи балха чулоацами.

Докладчика белгалдир Устава проекто парте хьаэцара йола кандидатски стаж ца хулийтилга лерхIаш хилар. Партийни кулгалдара лакхагIа йола принцип, аьлар цо дIахо, я коллективни балхеи коллективни кулгалдареи принцип; шоай болх цу принципах вIаштIехьабоах лохехьара лакхехьа кхаччалца йолча парте кулгалдара органаша. Парте генеральни секретара пост хулийтилга оттадарца юхаметтаоттаю вай парте чу традиционни хинна дIаэтта, цун функцеш нхоачашъярца дувзаденна долча декхарий бокъалара лоархIами чулоацами динагIа хьагойташ йола цIи.

Г. Апостола белгалдаьккхар РКП Устава проект румынски коммунисташа, берригача къахьегамхоша чIоагIа терналъеши йизза къоабалъеши тIайийца хилар.

Селхан республика Двореца Сигалбесарча зале КПСС делегацес Румынски коммунистически парте IX съездага дIаделар КПСС ЦК-гара дела совгIат: космос караврзаьрашта Москве оттаьча монумента модель.

БУХАРЕСТ. 22 июль. (ТАСС). РКП Устава проекта хьакъехьарча Г. Апостола докладал тIехьагIа съезда Iуйрийнарча заседане пренеш йоаелар. Пренешка къамаьлаш даьча делегаташа аьлар докладашта а директивай проекташта а шоаш бизза раьза хилар. Профсоюзий Центральни совета председатела К. Дрэгана дунха миллионаш долча профсоюзий члений эскара цIерах чIоагIа баркал аьлар партена цо мутIахьал долаш халкъа гIулакх деш хиларах.

Съезда делегаташна, берригача румынски коммунисташкеи къахьегамхошкеи моаршалаш хетташ Iуйрийнарча заседане къамаьлаш дир Польша, Индонезе, Венгре, Итале, Чехословаке, ДРВ, Албане, Малхбузехьен Германе коммунистическии болхлойи партей кертебараша.

Доазол дехьара хьаьший къамаьлашта юкъерча юкъмоттигерча моттигех цаI дIалоац социалистически мехкий, коммунистическии болхлойи болама цхьа барт хилара дешаша. Вошал долча партей делегатий къамаьлашка дIанхайкаду вьетнамски халкъа бакъбола къовсам хоадам боллаш хьаллоацаш хилар. Съезда делегаташа, доазол дехьарча хьаьшаша къаьстта а безаме тIайийцар Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Политбюро члена, секретара Ле Дык Тхо къамаьл.

УОЛЛЕСА БИЙЦА ОАПАШ ГУЧАБАЬННАБ

Кортамукъален тIехьа къовсам лоаттабеча негритянски халкъа низаш ду яхаш пресса дувцар «харц долга» дIахьокхар духьа американски газетчикашка штате гIолла шийна го баккха аьнна бийхабар Алабама яхача штата губернатора расиста Джорд Уоллеса.

Алабаме «бакъдар» лаха ваха раьза хиланзар 27 журналист мара, хIаьта вийхар 1700 редакцера саг вар. Цхьабакъда, Уоллес цу гIулакхо дукха шек ваккханзар, йиллача хана Монтгомера яхача штата керттерча города аэродроме хьаьшашка хьежаш латтар дикагIйола автобусаш.

Дикъ дийнахьа Алабаме фул хьажа баьхка журналисташ штате бахача неграшца вIашагIкхетаргбоацаш нийслаьлар гIулакх. Журналисташ чуболча машинашта тIеххьа йоагIар полицейски машинаш. Алабамски Iаьдал долчча бесса дIа па довзийтарга а бIарга ца лайтарга а хьежар Уоллеса детективаш.

ХIаьта а бакъдар журналистех къайладахьа маганзар Уоллест гIоазараштa. Сельме царна бIаргаяйр низ бола демонстраци. Декейтер яхача городерча газета редактора Баретт Шелтона хоржамашка дакъа лаца неграш тIабитац, аьнна хоам бир хьаьшашка. Алабамера турне чакхйоалаш цига дакъа лоацачарех цхьанне «Пало Алто таймс» яхача калифорнийски газета редактора Александр Боде массанена а ховш аьлар:

— Алабамерча хьалах прессо ялдер бакъдолга хьахьекхар тхона оаха цига яьккхача хано...

Алабаме гIолла го баьккха цIаккхаьчачул тIехьагIа хиннача пресс-конференце журналисташа ваха моттиг йоацаш готвир Уоллес. Расисто бийцача оапех хIама хиланзар. Сов во да «Алабамера бакъдола сурт».

Г. ТАРАСОВА.
(АПН).

Грецерча гIулакхашка

Афинашка, иштта мехка кхыча городашка демократи лораеш йола демонстрацеш хул. Шоатта дийнахьа итташ эзараш нах гулбелар «Панатинакон» яхача афински стадионе хиннача митинге. Цига дакъа лаьцараша тIайийцар керда правительство вIашагIъелларашн харц беш, халкъ фийла хилара, шоай бокъонаш. Греце сийле, демократи лораярa тIахьехаш йола резолюци.

ВIашагIкхийттача гречески къахьегамхой низий йоккхача демонстраце хинна бола дукха эзараш кагирхой Афина керттерча улицашка, парламента цIенна юхе гIолла керда правительство отставке яхар хьа а дехаш чакхбаьлар митинг хинначул тIехьагIа.

Вежарашха долча мехкашка

ДУНЕН 40 МЕХКА ДIАКХУХЬ ПРОДУКЦИ

ВАРШАВА. (АПН-Арпресс). Дунен 40 мехка дIакхухь польски текстильни машиностроене заводий продукци. Пох дукхагIа дола дакъа ийду ВIаший Экономически новкъостал деча Совета чулоагIача мехкаша.

1966—1970 шерашка кхы а кхоэза дегIайоагIаргья Польски Халкъа Республико йохка текстильни оборудовани. Цунга хьежжа керда декхараш кхоачашде кийчлуш я республика предприятеш. ХIара заводе хIана яц аьнна хьалъеш латт производственни монтажни керда цехаш. дIаоттаеш латт кхы тIа а эпа оборудовани.

Дунен тIа дикагIа лоархIача машинел вогIа йоаца керда текстильни машинаш арахеца лерхI Бельско-Бяла яхача городерча «Бефама» яхачеи Лодзь яхача городерча «Вифама» яхачеи заводаша. БIарчча текстильни заводаш йохка а кийчлуш ба польски машинаш ераш.

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта терко еш леладаьд химически удобреней ассортимент шеръелгеи цар эффективность лакхъелгеи. Iилмахошеи специалисташеи азот а фосфор а йола комплексни удобренеш, концентрированни суперфосфат, тайптайпара коача удобренеш, цу лаькъе аммиачни хий, углекислый аммоний йолаш, кхыяраш а хьаьчй.

ХьатIадоагIача пхе шера кхы а сихагIа дегIаухаргта удобренеш араэцилга. Крайовера, ТургуМагурелера, Тургу-Мушерера керда химически комбинаташ бокъонца болх бе йолаялийтачул тIехьагIа а, хIаьта хIанз болх беш йола цхьайола предприятеш шеръяьчул тIехьагIа а Румыне юрта боахамга укх шерачул 3,5-зза дукхагIа удобренеш кхоачаргья 1970 шу чакхдоалаш.

НХАШТА ДУНХАГIА «ВИТАМИНАШ»

БУХАРЕСТ. (АПН—Аджерпресс). Укх шера хьалхарча ах шера республика промышленноста 500 эзар тонн фосфатнии азотнии удобренеш еннай юрта боахама, е 1959 шера ена хинначул шозза совгIа дукхагIа. Ер шу чакхдоаллаш Румыне заводашеи комбинаташеи кхы тIа а 785 эзар тонн «витаминаш» лургья кхашта.

ИНДИЙСКИ ВЫСТАВКА БЕЛГРАДЕ

БЕЛГРАД. (АПН—Танюг). Белграде хьайийлай Инде къаман выставка. 4000 квадратни метр хулача майдан тIа дIаоттаьй бIаь совгIча индийски фирмай экспозицеш — тайп-тайпара машинаши химически промышленноста продукции. 50 предприяте хьагойт текстильни промышленноста товараш, хIаьта 20 фирма — Инде кхыча мехкашка даим дохка товараш: чай, тхьамка, кустарни хьисапе хьаю хIамаш.

Выставке бахарий йиш я Инде вахар дIадовзийтача стендашка хьажа, модий салоне, индийски фольклора сайренашка баха.

ЭХЬДАЙНА ПРОВОКАЦИ

«Нейес дейчланд» яхача газето беча хоамах Малхбузен Берлине ГДР доалахьарча городской машиннаькъа тIа эхьдайна провокаци яьй. Шарлоттенбургера йоагIача поезда тIой дийттад бовзаш боацача наха. (Малхбузен Берлина район). Из провокаци бахьан долаш ,човнаш яьй кхаь пассажира. Малхбузенберлински провокаторий керда эхьдайнача гIулакхо чIоагIа эгIазйигай ГДР общественность.

АМЕРИКАИ ВЬЕТНАМЕИ НХАЛНАХА ЦХЬАНА БАЬ ТIАХЬЕХАМ

«Вьетнама машар» — цу тайпарча девиза кIала Джакарте гергача истола гонахьа вIашагIкхийтар Вьетнама Демократически Республика, Къулбехьен Вьетнама, ВIашагIкхийттача Штатий кхалнах. Вьетнамера бIеха, агрессивни тIом дIабаккхара берригa низ тIабахийтара американски халкъ тIахьехаш цхьана кхайкарал дир «Кхалнах, машара тIехьа къовсам лоаттабе» яхача американски прогрессивни организаце инициативах укхаза вIашагIкхийттараша.

Шоаш а бакъду

МАЛХБУЗЕН БЕРЛИН, (ТАСС). Малхбузен Берлинерча Iаьдало официально бакъдаьд ГДР караболча Берлинерча а хIаьта иштта Малхбузен Берлинера чуболача а городской машиннаькъа Малхбузен Берлинерча ультра дукххаза а провокационни чухьелхар.

Малхбузерча Берлина сенато селхан кепа йоазон тIа араяьхача даннеех, 1965 шера хьалхарча ах шера Малхбузерча Берлине иштта моттиг цхьайтта хиннай, городской машиннаькъа тIа поездаш лелара кхерам тIа а тоссаш. 1964 шера шоллагIча ах шера 13-и хIаьта цу шера хьалхарча ах шера 20-и а хиннай уж тайпа моттигаш.

Сената даннеех, берлински городской машиннаькъа 1964 шера хьалхарча ах шера 64-зза, шоллагIча ах шера 57-зза, 1965 шера хьалхарча ах шера 41-зза материальни зе даьд.

МАДРИД. Испански столица улицашка гIолла кIаьдъенна хала лел ер йоккха саг. Сигареташ, бага Iувша резинка, ей конфеташ йохк цо.
А. Бочкарева сурт. ТАСС фотохроника.

ДАУГАВА ОАГIОНГАХЬАРА РИГА СУРТ.
Э. Евзерихина сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬИНАРЕ ОБЩЕСТВЕННИЦА

Дукха ха я республикански поликлиника сотрудницас Сергеева Мария Федоровнас дай-ноаной бIарг-Iунал доацаш лелача бераштa юкъе беча кхетама балха тIа хьинаре дакъа лоаца. ХьалхагIа школа дай-ноаной комитетеи цул тIехьагIа милице берий цIен общественни советеи бIаргIунал доацаш лелача берий йоакхо еш доккха гIулакхаш даьд цу хьинарерча кхалсаго шоай бераш айлаюкъе лелийтача даьшца-ноанoшца кхетама болх вIаштIехьбоакхаш. ХIана Грозне Заводской района милицерча берий цIен совета председатела заместитель я из.

Мар дийна волча хана ший диъ бер доллаше а тIема шерашка дай-ноаной боабаь диса ши бер кхедир Мария Федоровнас. ХIанз уж хьалкхийна, дийша баьннаб, цхьабакъда, цIаккха а дагара ялац царна ший деррига ираз царна дIаденна йола «шоай нана».

ХIанз Мария Федоровна поликлинике болх беш я, цхьабакъда, масса хана ха корайоагIа цунна — кхелатанза долча берашца — Зинченко Славайца, Кошкарева Таняйца, Иванов Славайца шефски болх бе. ХIара денна хIана кхетац аьнна, царца вIашагIкхет из. Дай-ноаной бахача ух, йоакхо ю бераш кхедара.

...Цкъа, Кирова цIерахча поселкерча 15 шу даьннача Кириенко Коляйх фу хургда ца ховш, чIоагIа саготденна хьайзар Мария Федоровна. КIаьнка да вац, нана болх бе могаргдолаш яц. Ше балха ваха вIаштIехьдалацар Коляй. КIаьнк дIа мел вахача предприятешка оалар; «ХIанз а ха яц хьа болх бе, хьалкхийча воагIаргва хьо».

КIаьнк хIамилгаш лечкъае ваьлар. Дег тIара хоза къамаал дир цунна Мария Федоровнас. Цунна гучадаьлар, кIаьнк монтажник хила безам болаш волга.

—Хургва хьох, монтажник, — аьлар берий цIагIара енача кхалсаго, — аз новкъостал дергда хьона дагалаттар кхоачащде.

Цу дийнахье яхар Мария Федоровна № 7 йолча СМУ треста начальникаца нов. Лагуновца къамаьл де.

Iайха яхачоа дIатIа вигар-кх Iа со, — аьлар цо, — тха болх бе эIамига-м вар из...

—Сагот ма де Iа, аз дувцаргда хьона бригадаца а бригадираца а кIаьнк Iомаве а кхетам бала а цар шоашта бехктокхам тIаэцаргболаш. Се ухаргья со каст-каста кIаьнк волча.

Цхьабакъда, тIахьожам лоаттабе безанзар кIаьнка — чIоагIа безабелар цунна из болх. Бригада коллектив раьза яр Коляйна. Ше баьча балхах эггара хьалха ахча хьаэнаш слесарь-монтажникалла Iомалуш волча Кириенко Николайс ше балха оттаварах, ший йоакхо ярах йоккха эзай букет елар Мария Федоровнайна.

Дика дог долаш я Мария Федоровна. Из хов Андреевская долина яхача поселке мел вахача сага. Ший дезала, ший уйла ярал совгIа лоалахой а чIоагIа йоакхо ю цо.

Хьинар долча общественницас М. Ф. Сергеевас дакъа а лоацаш цар поселкерча школа лакхерча классашка деша багIача дешархоех вIашагIъеллар улицашка бераш харцахьа леларгдоацаш комсомольски штаб. Кхыметтел юххьанцарча классашкара эIамига кIаьнкаши йиIигаши ух штабе «тетя Машас» тIадилла декхар кхоачащде.

Дукха еза из поселке бахача наха, езалургйолаш а я из!

В. ЮХНЕНКО.

Спортивни хоамаш

ТЕННИС

Истола тIарча теннисах ловзаш РСФСР-а профсоюзий Ростове пхе дийнахьа хинна спартакиада йистеьннай. Пхийтта команда хилар цига къовсам лоаттабеш.

Нохч-ГIалгIайчен сборни команде чубоагIачарех дукхагIбараш «Спартак» обществера спортсменаш бар.

Грозненцашта юкъе къаьстта дикагIа ловзаш вар № 2 йолча школа дешархо Е. Рассказов. 50 теннисиста юкъера пхелагIа моттиг яккхарца СССР-а спорта мастералла кандидата норма кхоачашйир по. Из 17 шу даьннача дешархочун боккха толам ба. Командни зачетах лаьрхIача ялхлагIча метте я вай команда.

□ □

ФУТБОЛ

Цхьа бутт совгIа ха я Нохч-ГIалгIайчен Республикански Совета В. И. Ленина орден лелаеча «Спартак» яхача общества чемпионат йолаенна.

Цу яхье дакъа лоацаш итт футбольни команда я. Царна юкъе я Республикански Совета кубок енна чемпион йола таксомоторни боахама команда. Яхь чакхъяла дукха ха йисаяц. ХIанз массарел кот я таксомоторни боахама футбольни команда, цунна тIехьа № 3 йолча АТХ-а команда. Цу шиннена тIехьа я «Трансмаш» яхача завода команда.

ХIанз вIашагIкхета езаш я йиъ команда. Таксомоторни боахама футболисташ № 3 йолча АТХ командацеи, «Трансмаш» яхача завода футболисташ ремстройуправлене командацеи ловзаргба. Цига гучадаргда 1965-ча шера кубок малагIча команда йоаккхаргья.

О. НИКОЛАЕВ.

□ □

ШАХМАТАШ

Укх деношка Грознерча шахматни клубе шахматех ловзаш болча мастералла кандидатий шийттлагIа тур хилар.

Грозненец Г. Мовшович Краснодарерча шахматистаца В. Трупанца лайзар. ТIагIертта къовсам лоаттабаьчул тIехьагIа цхьаккха а кот ца воалаш чакхъяьлар из парти.

Турнире хьалха волча А. Трубникова, В. Слепов эшавир. Вай С. Кастарнова Артюшихинца (Кострома) хинна ловзар грозненец кот а воалаш чакхдаьлар, хIаьта Г. Утробина (Пермь) И. Коган (Петрозаводск) эшавир. Шийтта тур йистеяьнначул тIехьагIа хьалха ва ийс очко йола А. Трубников. Г. Мовшовичен Г. Утробинеи (хIаране) бархI очко я.

В. ЛАНСКОЙ.

□ □

ТУРИЗМАНА — ШЕРРА НИКЪ!

Спорт лархIа мегаргйий туризмах яхаш, чIоагIа къовсамаш латтар хIанзалца. ХIанз из дош дашхад. Спортивни разрядаши званеши юкъейоалаяро, лохбац хIама довзареи салаIареи туризма лоархIам. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа нийслу вай республика гаьнарча моттигашка заводашкара, учрежденешкара, дешара заведенешкара туристически группаш.

Белгалдаккха доагIа, къаьстта укх шера дукха нах юкъе а болхаш вай республике туризм дегIайоагIаш хилар. Туристий клуб хьайийлай, дукххача предприятешка туристски секцеш вIашагIъехкай. Лакхерчеи юкъерчеи дешара заведеней дешара программана юкъейоалаяьй туризм. Масала, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института естественно-географически факультета III-ча курсе полевой практика хьисапе 18 сахьат хьожадаьд туризмана. Хаттар отт, фу Iомадергда хургволча хьехархочо — географа полевой практике даькхача 18 сахьата?

Укхаза йоккхий вIашдухьаленаш нийслу вайна. Турорганизатораши инструктораши-общественникаши кийчбара Центральни Совето чIоагIъяьча программах 50 сахьат хьожадаьд. Из духхьал лекцеш ешеи хIаьта 4 — 6 денна йола учебни поход еи ха мара яц. Цу юкъа моллагIчо а инструктор-общественника ха дезар Iомадергда.

Дукха ха йоаццаш вай педагогически институтерча студенташца цхьана Къазено-Iам тIа туризмах йолча полевой практике хилар со. Туризмана чIоагIа, безам тIабаха ба студенташ.

ДIахо йодача хана лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенеша программа оттаеча туризмана а боккха теркам тIабахийтар ловра сона.

А. ПОЛОВОЙ,
СССР-а спорта мастер, полевой практика кулгалхо.

САГОТА Я КЛУБЕ

Городе клуб культурни вахара центр хила езилга, цо нахага вахара дикагIйола идеяш, нийсагIа йола уйлаш кхачийта езилга, наха эстетически кхетам бала безилга, лоацца аьлча культура кхуврч а хинна из дIаотта езилга дувца дезаш дац. Цхьабакъда, массанахьа а клубо шийна хьалхашка латтача декхараша дIадехараш кхоачашдац. Хьаэцаргья вай МалгIабикера Чкалова цIерах йола клуб. Цкъарчоа хеталу хьона укхаза долла хIама вIаштIехьдолаш санна. Клуба директора Т. Ф. Симченкос дувцаргда хьона клубе самодеятельность, культура университет я, лекцеш еш, яхаш. Цхьабакъда, клуба балхага хьо кIоарга хьежача гучадоал дукха кхоачамбоацараш. Хьаэцаргья вай укхаза еш яха лекцеш. Шу доладелча денз 7 лекци мара йийшаяц. ХIаьта царех 5 Грознерча лектораша а йийшай, тIаккха клубо ше вIаштIехьъяьккха йийшар шиъ мара хулий уж! КПСС ЦК мартовски Пленума решенеех лаьца цхьаккха а йийшаяц.

ХIанз хьожаргда вай культура университетага. Музыкально-педагогически лостам болаш я из. Нов. Сильченко яхачох из МалгIабике бахача наха дика йовзаш я, цунга ладувгIа ух бIаь совгIа саг. Уж дукха нах ба. Царна дуккха а хIама эшаргда. Цхьабакъда, цун балха тIехь деррига а дац дика. Писатела е композитора вахарах лаьца йола лекци еша йоагIача метта ладувгIа баьхкараштa медицински темаех йола профилактически лекци еш. Ишта лекци йийшар города № 1 йолча больница лора Б. Я. Цоя. Планах йоагIа лекци кийча ца хилар бахьан долаш моллагIа а мегаргья аьнна хеташ йийшаяр из. ХIаьта журнала тIа йоагIаш йола лекци йийшай аьнна белгало йир, саг валлац медицински темах йола лекцеш эшац ала. Бакъда, музыкально-педагогически лостам болча университета эший-теш из.

Къаьстта ала доагIа клуба художественни самодеятельностах. Цунна юкъе дакъа лоацаш 18 саг ва. Уж ба илли оалараш, чтецаш, халхархой. Клубе а совхоза болхлоша къахьегача моттигашка а 9 концерт оттадаьд цар, царех 3 клубе а оттадеш. Фу концерташ да уж? Духхьал цхьа модни иллеш. Цхьаккха а моттигерча темах дола патриотически илли, сатирически куплет, стихотворени яц. Бакъда, самодеятельноста коллектива репертуараца я торговле болхлошта критика ю номераш. Уж МалгIабика болхлой бувцаш а МалгIабике язъяь а яц. Цудухьа моттигерча торговле болхлошта новкъа дац из.

Наг-нагахьа мара хилац агитбригада предприятешка. Клубе драмкружок яц. Художественни кулгалхо вац, яхаш Iокадаш я Сильченко. Пох бехказа ялац клуба директор. Лехача МалгIабике корoргба театр дезаш бола, цига ловза говзал йола нах.

Во латт кагирхошта салаIара сайренаш яра гIулакх а, боккъалдар аьлча вIалла ца а еш йитай уж. Цу хьакъе комсомольцаша новкъостал дац клуба директена. ХIанз духхьал халхара сайренаш увттаярах даргдац гIулакх, дукха тайпа сайрений формаш хьахиннай. Царех я «Голубой огонек», «Сакъердамеи маькареи барий клубаш» яхараш а кхыяраш а. МалгIабике ювцаш хазарах мара йовзац уж.

Кинофильмаш хьахьокхача а доккхий кхоачамбоацараш да. Лента каст-каста хадаш, хьахьокха деза сурташ юкъедуташ, кинофильма доакъош кегадеш моттигаш хул.

— 2—3 категорех дола, тишденна ленташ да тхона кхухьараш, — йоах Татьяна Федоровнас.

Из бакъда, хIаьта цудухьа хила йиш йий кинофильма доакъош кегаделга? Яц. Из киномеханика бехк ба.

Цу дерригача кхоачамбоацарий терко е еза клуба дирекце а парте горкомо а.

А. ГАДАБОРШЕВ.

Баркал шоана

Дукха ха йоаццаш Ачхой-Мартана районни культура ЦIагIа дукха нах гулбеннабар. Цига бар «Новосельский», «Лермонтовский», «Самашкинский», «Орджоникидзевский» совхозашкара баьхка къахьегамхой а предприятей кулгалхой а.

Царна хьалхашка концерт оттадир Молдавски паччахьалкхен операи балетеи театра артисташа.

Тайп-тайпарча программах дар цар оттадаь концерт. Масала, сакъердаме иллеш, балетни халхараш, кхыдараш.

Геттара хоза хийтар гулбеннарашта эрсийн молдавски меттала солистка Э. Парники даькха «Праздничии хори», «Лянаи» яха иллеш. Зрителаша дехарца шоалагIа даьхар цо уж иллеш. Иштта хоза хийтар царна «Эца фиалкаш» яха итальянски илли а.

Къаьстта раьза хилар къахьегамхой «Лебединое озеро» яхача балетера Н. Агаси С. Румянцеваси даьча «Испански халхараштa».

Дукха бийлар гулбеннараш М. Мусоргске «Сорочинская ярмарка» яхача оперера «Хивря и Попович» яхача даькъага хьожаш.

Молдавски артисташа оттадаьча концертага хьежача гуш да цар говзал йоккха йолга.

ЦIаькха а хьаьший юхабахкар дезаш къамаьлаш дир ачхой-мартановцаша, хIаьта царна массанена баркал а аьлар цар.

В. АЛЕКСАНДРОВ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

24 июль 1965 шу.

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача. 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочийи», «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.40—«Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 8.40 — «Сердало» газета оагIош тIара. 8.50 — Ашараш 16.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.10 — Яйгача музыка концерт. 16.35 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — «Лоаман Iуйре» яхача журнала обзор (гIалгIай меттала). 17.10—«Шоай дош кхоача-шдаьд цар» яха очерк (эрсий меттала). 17.25 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Заявкех оттадаь концерт.

УКВ: 9.00 — ДоттагIлени къахьегамеи иллеш яха концерт. 9.24 — «Пан воевода» яхача Римский-Корсакова опера тIара сюита. 9.47 — «Кожемякин Матвея вахар» яхача спектакла радиокомпозици. 11.06 — «А. Крейн» яха концерт-очерк. 11.47 — «Тройное сальто» яха Васильевскай дувцар. 19.00 — «Музыкальни вIашагIкхетар» яха передача. 19.28 — «Марнана» яхача спектакла монтаж (нохчий меттала). 20.16 — «Халхара сайре» яха концерт. 21.04 — Юрий Румм яхача оперетта монтаж. 22.35 — Тха концертмейстер яха концерт — передача.

Телевидени: 18.25 Дунен халкъашта юкъе латтача гIулакхех дола къамаьл. 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Кинокомеди езаш болчарна. 19.45 — Мультфильм. 19.55 — Искуствай дунен чу «СалеIад». 21.30 — Пташкинах йола повесть яха художественни фильм.

Хабаровски крае, гор. Советская Гавана, Датта пос. Комсомольски улицагIа, № 3 йолча цIагIа яхаш йолча гражданка Валентина Васильевна **Петровас** суде деннад гор. Грозне, Пионерски улицагIа, № 11-а, вахаш волча ший марагара гражданинагара Федор Иванович **Петровгара** ше хьаялларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Гор. Грозне, Сунженски улицагIарча № 70 йолча цIагIа вахаш волча гражданина Олег Иванович **Кучеренко** суде деннад гор. Грозне, Спокойни улицагIарча № 96 йолча цIагIа яхаш йола ший сесаг гражданка Нелля Кириловна **Кучеренко** ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Гор. Грозне, Бутырина улицагIа, № 2, вахаш волча Василий Федоровича **Сабельникова** суде деннад гор. Грозне, Тобольске улицагIа, № 21, 3-ча квартире яхаш йола ший сесаг Элеанора Григорьевна **Сабельникова** ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/84.
СФ02631. Заказ № 4088.